

Konvalescensresan

Konvalescensresan

Europeisk höstresa '99 i 17 avsnitt.

Fruktansvärda födslovåndor och paroxysmer föregick denna resa. Min moder var bortrest i Amerika, skulle ha kommit hem i maj, siktade slutligen på att komma hem 15-20 september men kom inte. Min systerson reste till Japan. Själv hade jag suttit inne och arbetat dag och natt i stort sett non stop sedan slutet av juni och hade ständigt för mycket arbete kvar för att kunna komma i väg. Mitt magsår blev jag plötsligt av med den 23 juli efter sex månader, men andra problem uppstod, som en omedgörlig vagel i ögat som saboterade all verksamhet med detta mitt bästa öga och vägrade att ge vika vad man än gjorde; och till slut började yrselanfallen komma.

De var ständigt kusligt accelererande. Det började med att jag en dag på min cykel plötsligt började känna mig osäker, så att jag måste stanna och försöka förstå vad som pågick. Än så länge var det lindrigt. Men måndag kväll, kvällen före avresan, hade det gått så långt, att jag inte kunde lägga mig ner utan att allting började virvla. Jag fick sitta uppe hela natten. Man visste ju inte, om man lade sig ner, om man då skulle bli där och aldrig kunna resa sig mera. Det var betänkligt. Och det var dessutom oförklarligt, vilket var värre.

Varken vaglar eller yrselanfall har jag någonsin haft förut.

Förmodligen var det överansträngning i kombination med lågt blodtryck. Desto viktigare var det då att jag kom i väg. Den tisdag morgonen raglade jag med min ryggsäck och två tunga väskor mot stationen och tänkte, att om jag kommer fram så duger jag.

Jag kom fram. På tåget fick man några timmars efterlängtd sömn, och redan i Köpenhamn kunde man perfekt balansera en fylld kaffekopp utan att spilla, vilket varit en otänkbarhet en dag tidigare.

Jag hade fullständigt kopplat bort musiken och arbetet, och såväl datorn som televisionen låg oskadliggjorda kopplade ur väggen. I stället hade jag tid att vila och andas ut. Det var kanske allt vad som behövdes.

Likväl var det en dramatisk upptakt på det hela. I Köpenhamn, på väg ner för rulltrappan mot tåget, ramlade en man med allt sitt bagage just där rulltrappan tar slut. Det hade kunnat sluta mycket illa. Lyckligtvis fanns det flera alerta personer intill honom som hjälpte honom. Det var en berusad amerikan som såg ut att kunna vara berusad jämt: pussig och åldrad i förtid. Han var tydligen van att råka illa ut och bli omhändertagen, ty han tackade ingen. Det skulle bli fler amerikaner under resans lopp.

Resan vidare gick smärtfritt. I Budapest väntade Ödet. Skulle man alls kunna resa till Sofia? Gick det tåg genom Jugoslavien? Måste jag vända hem? I Göteborg hade jag hopplöst försökt få svar på dessa frågor. I Budapest fick jag omedelbart klart besked: glöm Jugoslavien. Ingenting passerade längre genom Jugoslavien. Åkte man in där kom man aldrig mera ut igen. Mer än så visste man inte i Budapest.

Tåget till Bukarest skulle avgå 19.30 och nå Sofia 22.30 följande dag. Något annat alternativ fanns inte.

Så man hade sju långa generösa timmar på sig i Budapest att slappna av och reflektera. Det var bara att tacka och ta emot. Min gamla spaghetti-nonstop-byffé hade stängt, men den gamla stationsrestaurangen hade öppnat igen i större glans än någonsin med korintiska pelare och förgyllda friser utom höga krukväxter överallt i bästa Habsburgstil. Man kunde knappast finna ett lämpligare ställe att inleda sin långa eftermiddag på.

Vad hade då hänt med yrseln? Det värsta hade försvunnit genast, men helt borta var den inte. På lördag kväll hade jag medverkat i en fantastisk fest ute i Hindås med

andra Ladakhresenärer och med outtömliga resurser vin, som hade utnyttjats i lämplig moderation; och det var morgonen efteråt man blev yr bara man vände på huvudet. Och så fungerade yrseln fortfarande i Budapest: som en baksmälla som vägrade ge med sig och gå över. Huvudsaken var att man fungerade och kunde lyfta upp och ta ner bagage från hyllorna i tågen utan problem. Det var alltså bara att köra vidare och fortsätta resan så långt det gick.

Restaurang Baross blev den perfekta vilooasen. Senare på eftermiddagen kom det dit en pianist som trakterade den vita flygeln med bred repertoar, allt från romantiska gamla örhängen till modern jazz. När solen kom fram och värmdes på allvar lockades man dessutom gå ut i gräset i parkplätten utanför stationen och lägga sig där raklång och njuta.

Middagen avnjöts till pianistens originella ackompanjering i restaurangen med full ungersk meny: gulaschsoppa och sedan kyckling med paprika. Den ungerska dagen kunde inte bli fullkomligare.

(Resan kommer till en början att omfatta följande kapitel:

2. Rumänsk mardröm
3. Bulgarisk situation (två avsnitt)
5. Balkansk natt
6. Konstantinopel
7. Doktor Sandys föreläsning
8. Turkiskt avsked
9. Miraklet i Athen

del 2 : Rumänsk mardröm.

Jag hade den synnerliga turen att få gott sällskap. I min kupé hamnade en liten spenslig ungrare som talade italienska. Hans hela liv hade varit hästar, och han hade erfarenhet av alla Italiens hästgårdar och arbetat åtta år i Milano som ryttare. Till slut hade en knäskada förändrat hans liv, så att han inte längre kunde rida. I stället hade han då blivit modist. Han hade en egen modeaffärskedja i Budapest, "London Fashion Studio", och hans stora idé var att bättra på det erbarmliga sportmodet.

"Folk går klädda hur som helst, som om bekvämligheten var det enda väsentliga, i Nike-gummiskor, Adidasbyxor och Taiwanmössa, som inte alls passar ihop. Min idé är att designa enhetliga sportkostymer, som både är bekväma och ser anständiga ut." Men i Ungern hade han enorma svårigheter med att få igenom sina idéer. "Ungrarna har ingen entusiasm. De bara säger jaja," klagade han.

Medan vi satt där i timmar och resonerade kom konduktören. Han menade att jag måste betala 1000 forint för platsreservation, (det är 40 kronor). Jag krävde då helt logiskt att den reservationen måste gälla hela resan och inte bara i Ungern. Tåget var av skamfilad Balkanstandard, det gällde att sitta på hårda bänkar hela natten, och sådant kräver ingen reservation i det övriga Europa. Men vi närmade oss Rumänien.

Han menade, att min reservation säkert skulle gälla även i Rumänien, medan det kunde bli besvärligt för mig om jag inte erlade den: i Rumänien kunde de då kräva straffavgifter. Så jag betalade och fick ett rött kvitto med oidentifierbara hieroglyfer och började stålsätta mig mot möjligheten att i Rumänien eventuellt övertalas till att betala dubbel reservation. Jag anade inte vad som väntade mig.

Min gode reskamrat steg av tåget i sin ungerska by, och småningom nåddes gränsen. Där började gatloppet. För det första måste jag betala 23 dollar för ett transitvisum. Detta var bestämmelserna, och det måste jag finna mig i. För att sitta på en tågbank genom ett primitivt land som man inte ens steg av i måste man alltså

betala 23 dollar för blotta tillåtelsen. Jag kunde bara ge karlen 25, han hade bara en dollar i växel men betalade den andra med en tysk mark och tyckte det var bra med det då han tjänade på affären.

Så kom konduktören. De var två stycken, utspökade som julgranar och massivt beväpnade till tänderna med stämpelmaskiner, mobiltelefoner, batonger och annan avskräckande utrustning. Ingen av dem kunde något ord på något annat språk än rumänska. Huvudkonduktören underkände dock totalt min ungerska reservation. "Den gäller bara i Ungern, inte i Rumänien." Och han krävde 30 D-mark för en giltig reservation. Jag vägrade blankt. De hotade kasta mig av tåget och försvann.

Detta var halv två på natten. Att sova var omöjligt då man visste att konduktörerna när som helst kunde komma tillbaka och slänga en av tåget.

Till slut kom en av konduktörerna tillbaka. Han verkade nu vara vänligare stämd och böjd för att kompromissa. Han ville ha pengar. Jag går alltid att förhandla med. Jag visade honom vad jag hade. Mina mynt omfattade drygt 100 forint och knappt fyra tyska mark. Han tog de tre marken men förkastade forinterna. Jag hade den lösa dollarn som den förbannade visumgeneralen skänkt mig. En dollar var inte tillräckligt. Han ville ha fyra. Jag erbjöd honom 20 svenska kronor: god valuta i Skandinavien. Han trodde mig inte. Jag erbjöd honom 20 finska mark. Detta var generöst. Han förkastade den finska marken. 100 grekiska drakmer? Blankt nej. 100,000 turkiska lira? Det var det sämsta av allt. Nå, italienska lire? Jag erbjöd honom 5000. Det dög inte heller. Det måste vara dollar, mark eller forint i sedlar. Ingenting annat dög. Annars blev jag slängd av tåget.

100,000 gånger hade jag försökt förklara för honom att jag redan betalat en reservation för hela resan i Ungern, men han vägrade höra på det örat. Vad som betalats i Ungern gällde bara i Ungern. Han ville ha 10 mark, 4 dollar eller 1000 forint. Ingenting annat kunde rädda mitt liv.

Jag ansåg mig då inte ha något annat val än att ta fram min nästsista 20-markssedel och be honom ge tillbaka på den. Han lovade ge tillbaka på den. Han måste bara växla den först. Han försvann och visade sig aldrig mer. Ej heller fick jag således något kvitto på att jag betalat dubbel reservation. På detta sätt förstördes den natten. Klockan var halv 5 när han försvann för evigt.

Vad hjälpte det sedan att tåget under morgonen tog vägen genom världens vackraste landskap mellan de himmelssträvande katedraltornliknande Karpaterna i det klaraste tänkbara solsken? Detta var förvisso Draculas land, där visumgeneraler och konduktörer alla var dödligt smittade av Dracula - eller Ceaucescu.

Vid middag nåddes Bukarest. Man slapp alla svartmuskiga hotfulla rumänska stenansikten som ledsagat en genom Karpaterna, potentiella vampyrer varenda en av dem, medan i stället kupén invaderades av en blond och glad rysk familj som skulle resa till Thessaloniki. Det var välkommet sällskap som kontrast till alla levande döda rumänska zombies. Dessutom befolkades kupén av två bulgariska damer, av vilka den ena, kortsnaggad, visade att hon visste vad det handlade om att resa genom Rumänien. Hon var den enda av alla dessa sex andra människor i kupén som kunde något ord på något annat språk än rumänska, bulgariska eller ryska.

Det kom en konduktör. Han godkände min biljett men krävde platsreservation. Jag visade mitt enda ungerska kvitto. Samma historia om igen. Det gällde bara i Ungern. Jag försökte förklara min situation hur förgäves jag än visste att det var. Kupén hotades av vulkanutbrott, då konduktören var en muskulös man och uppsvällad dessutom. Den kortsnaggade bulgariskan förstod vad som pågick. Hon hade varit med förut. Hon gjorde det helt klart för mig att enda utvägen var att betala 20 mark. Jag var inte dummare än att jag förstod att hon hade rätt. Den sista 20-markssedeln betalades, och denna gång fick jag åtminstone ett kvitto. Den konduktören blev jag av med.

Så kom gränsen. Mitt pass konfiskerades och fick tillbaka mot erläggande av visumkvittot. Bagagetullaren frågade mig om jag hade "guns or drugs". Jag sade nej. Det var den bagageinspektionen. Han försvann genast.

Därmed var man äntligen av med Rumänien, men passagen av detta kaotiska land sittande 16 timmar och en natt i detta primitiva och av rumäner sanslöst nersmutsade tåg (det var värre än i Jugoslavien, vilket inte vill säga litet,) hade kostat mig 23 dollar och 50 D-mark i helt meningslösa byråkratiska utpressningsavgifter. Det var oförlåtligt. Jag skulle aldrig mer frivilligt passera Rumänien.

Det återstod 7 timmar av resan genom Bulgarien, men detta land verkade rent och fint och fridfullt i jämförelse. Konduktörerna var vänliga och hjälpsamma - ingen reservation, inga invändningar, inga krav. De bara skötte sitt jobb med den äran. Och Bulgarien badade i ljus och sommarvärme. Det var fullmåne på gång, och när jag steg av i Sofia kändes det som att redan vara i Grekland. Värmen och musiken omfattade mig med skönhet och välvilja. Det gick att andas och leva igen.

Men yrseln hade kommit tillbaka. I Budapest hade den varit närmast obefintlig, men efter fullbordad 64-timmars tågresor från Göteborg till Sofia genom vampyrlandet Rumänien var den oförneklig. Det var bara att hoppas att den genom vila och lugn skulle gå över igen.

(Efter hemkomsten har jag satt mig i kontakt med rumänska ambassaden i Stockholm och förklarat hela eländet med hur rumänska statsjärnvägarnas konduktörer lever rövare med intet ont anande utländska passagerare från fjärran exotiska länder. Rumäniens ambassad har hittills ej behagat svara på rapporten.)

del 3 : *Bulgarisk situation.*

I Bulgarien var situationen något mindre kaotisk men framför allt mera sympatisk. I mina vänners hem hade saker och ting börjat organiseras: Ludmila med sin son hade kommit över det värsta av sin skilsmässa och flyttat till en ny bostad. Jotka styrde hemmet med järnhand (80 år) varför där rådde någon ordning. Diana, Ludmilas syster, hade fått ett nytt och bättre betalt jobb, som dock tvingade henne upp 6 varje morgon, en svår tortyr för en nattglad kvällsmänniska. Jevgenij, hennes hjälpreda och särbo (och sambo vid behov) byggde ett eget hus och hade kommit halvvägs. Och Dianas båda döttrar gick från klarhet till klarhet, den ena inom musiken i Turin, den andra inom konsten i Tyskland. Hon hade just hjälpt en gammal bulgarisk bortglömd konstnär i München undan förgängligheten genom att katalogisera alla hans verk: en utsökt konstnär i klass med Picasso vid namn Konstantin Garneff. En annan fantastisk bulgarisk konstnär som Denise hjälpt fram hette Angel Michailov, en neorealistic mästare i klass med Dali i skicklighet men med större visuell finess.

Efter att jag fått vila större delen av dagen från yrsel och rumänsk stress var vi på kvällen bjudna på fest hos Marias dotter Masha, lärare i piano vid konservatoriet i Sofia. Det var underbart att tala musik med henne. Hon hade studerat 5 år vid konservatoriet i Moskva under bl.a. lärare som Lev Oborin och haft kontakt med både Svjatoslav Richter, Mstislav Rostropovitj, Dimitrij Sjostakovitj (strax innan han dog), David Oistrakh och andra. Hon gav mig en kassett med bl.a. hennes tolkningar av Skrjabin och Scarlatti. Hon spelade även Bachtranskriptioner av Liszt och Hindemith jämte annan musik som jag aldrig hört förut och som var underbar att stifta bekantskap med.

Plötsligt for ett glas i golvet, och Diana försvann spårlöst. Maria, Masjas moder, kallade ut sin dotter och sin son i köket. Jag blev ensam gäst kvar i salongen och begrep ingenting. När Maria kom tillbaka förklarade hon att hon trodde att hon

lyckats förolämpa Diana. Tydligt hade hon problem både med Dianas kavaljer Jevgenij (som inte var bjuden) och Dianas moder Jotka, vilka hon rigoröst betecknade som "små människor" och materialister, som hon föraktade totalt. Dessutom hade hon idéer om den stora Rockefeller-konspirationen mot mänskligheten som skulle vara judisk till karaktären - rena paranoia-löjan, men Jevgenij råkar vara jude, och Diana hade kanske fått för mycket. Dessutom hade båda i vanlig bulgarisk ordning fått för mycket av både rödvin, rakía (bulgarisk konjak) och ouzo, varför det inte var konstigt att ett glas sprungit läck genom alltför hård traktering. Faktum kvarstod att jag var lämnad kvar ensam i ett vilt främmande höghus långt utanför staden medan Diana berövat mig min bilskjuts. Jag hade dock några odruckna glas kvar och fann mig dessutom i gott sällskap, så det sista jag gjorde var att beklaga mig.

Efter hand organiserades det att Jevgenij, den objudne gästen, skulle ta sin bil och komma och hämta mig. Han kom inte, och tiden gick. Maria med sin son gick hem medan jag blev ensam kvar med Masha och musiken och ouzon och vinet och rakían. Fortfarande klagade jag inte.

Vi diskuterade alla de stora pianisterna, och i stort sett var vi överens. Vi satte båda Vladimir Horowitz högst av alla, och hon berättade spännande intimiteter om Svjatoslav Richter: hans skräck för publiken, hans svårighet med damer, alla dirigenters svårighet med honom, och hans otroliga arbetskapacitet: han arbetade normalt tio timmar om dagen med att bara spela piano och började först mot ålderdomen spela efter noter. Tidigare hade han kunnat hela sin enorma repertoar utantill.

Men till slut var rakían, vinet och ouzon slut, och Jevgenij kom tyvärr och hämtade mig. Det visade sig att han fått fel instruktioner: han hade enligt sina instruktioner letat efter Mashas hus på nummer tre fast det var nummer två.

Men kvällen hade varit underbar. Man hade fått en välgörande inblick i hela Bulgariens blomstrande musikliv, där det mesta går ut på att uppskatta och uppmuntra, precis som i den berömda dirigentskolan i Finland, och inte alls att kritisera och slå ner, som i Sverige och Göteborg. Man lyssnar och tar vara på det musikaliska och låter resten vara. Inga mänskliga relationer blandas i musiken. Musiken står över det mänskliga på det att det mänskliga må följa sina egna lagar i fred.

Som moder åt tre musikerbarn, en cellist, en organist och en pianist-organist, och som maka och svägerska åt kompositörer, var Maria bara ett enda stort översvallande musikaliskt hjärta, som bara främjade allt musikaliskt och hänsynslöst förkastade allt som inte hade med musik att göra. Det inkluderade alla människor som inte förstod sig på musik. Hon var något av en musik-fanatiker, men man förlät henne, då hon var den enda i hela sin familj som inte var musiker själv. Desto högre älskade hon därför musiken.

När vi kom hem med Jevgenij förklarade Diana att hon måst bryta upp på grund av sin fatala kattallergi. Det var ett diplomatiskt sätt att stryka över hela incidenten, som säkert både hon och Maria har glömt i morgon, hur djupt Maria än lyckade såra Diana för att varken hennes mor eller sambo var det minsta musikaliska.

del 4 : Bulgarisk situation (fortsättning).

Under hösten har den store diktatorn Dimitrovs mausoleum vid paradtorget framför det Kungliga Slottet rivits. Det första försöket misslyckades, då mausoléets betongblock endast gled i sär något utan att ramla, men vid det andra försökets mera omfattande minering lyckades den stora förintelseexplosionen. Kvar av Bulgariens främsta monument över kommunismens slutgiltiga och eviga seger blev bara tegelstensfragment och järnfilspån.

I mausoléets ställe etablerades på paradplatsen ett nöjesfält med folkparksbänkar, karuseller, flygande gungor, en liten parodisk berg-och-dal-bana och en liten patetisk estrad för rockkonserter. Hela torget profanerades så totalt som möjligt. Det hade varit Bulgariens högtidsplats med galaföreställningar av operor som "Boris Godunov" och annan pomp och ståt. Nu var hela den högtidliga platsen framför det Kungliga Slottet för tillfället transformerad till en sorts bulgarisk oktoberfest för enbart frosserier i öl till ackompanjering av hela Tivolispektaklet och den vidrigaste tänkbara rockmusik förstärkt till bombkrevaders och gatuborrningsmaskinernas hjärnskallrande nivå. Det kunde inte bli värre.

Vi var olyckligtvis inbjudna dit lördag kväll av någon vän till Diana som var ljudtekniker. Så fort man kom inom hörhåll för den förfärliga megaförstärkta "musiken" ville man spy. Det kunde bara inte bli vidrigare. Diana och jag var helt överens och stannade där så kort som möjligt.

Stackars Putzik, familjens lilla hund, satt skälvande som ett asplöv med kronisk hjärtklappning i min famn hela tiden och ville inte lämna den. Vi var olycksbröder under detta tillfälle och hade bara varandra att ty oss till.

På vägen därifrån passerade vi en restaurang där det försiggick märkliga danser. Jag blev genast intresserad. Det visade sig vara ett bröllop på gång, och vi blev till och med inbjudna från gatan och bjudna på vin. Det var i alla fall bättre än oktoberfestens vedervärdiga öl. På bröllopet dansades det av hjärtans lust, och det var bara bulgariska folkdanser omväxlande med grekiska sådana till grekisk musik. Det var fullkomligt underbart. Men också här var musiken för hög, då den hänsynslöst förstärktes av högtalaranläggning alldeles i onödan. Det var omöjligt att gå nära den. Det förvånansvärda är att folk finner sig i sådant. I dånet från denna musik måste folk skrika till varandra och kunde ändå inte höra vad de sade utan kunde bara till svar skrika: "Va?" Detta är symptomatiskt.

Min ärevördiga värdinna Jotka, 80 år, var dock inte av den meningen att minnesplatsen framför slottet hade skändats genom rivningen av mausoléet. "Detta mausoleum byggdes över en högst medelmåttig man, vars enda utmärkelse var en ständigt röd näsa genom stadigt vodkamissbruk. Om något var skamligt var det att det byggdes ett statsmonument över en sådan billig man." Nu har denne man i stället fått en ölfestplats med karuseller och rockestrad till monument över sig, vilket kanske hade passat hans egen bristfälliga smak bättre.

Emellertid kvarhölls jag i Sofia mot min vilja. För första gången någonsin avgick tåget mot Istanbul i tid, och jag kom precis en minut för sent. Normalt har man fått vänta i timmar på detta alltid försenade tåg. Nu fann man sig snopet akterseglad av det, vilket tvingade en till ytterligare en dag och natt i Sofia. Då skulle jag åtminstone få tillfälle att träffa mina andra vänner.

Ludmila såg alldeles förtjusande ut. Hon har nu fått en ny egen lägenhet, en trerummare på 70 kvadratmeter ovanför "*The Irish Pub*", så hennes lycka verkar vara gjord. Sitt krig med sin man, som hon måste skiljas från, har hon överlåtit åt sin syster Diana, som ensam får ta emot alla stötarna av exets attacker mot familjen. Han har barrikaderat sig i Ludmilas sommarhus på samma tomt i Simeonovo där Dianans familj har sitt lilla hus, och han bedriver från sin förskansning en terrorverksamhet, som mest går ut på att kallblodigt mörda Dianans blommor. En fin liten 20-årig palm i en kruka utanför huset hade han skurit sönder stammen på, så att den måste dö. En sådan psykologisk terrorism är dess värre oåtkomlig för lagen.

Desto trevligare var det att återse kompanjonerna i Polyglotos. Det går bra för dem, och Lili håller på att avsluta sitt hus. Den stora invigningen blir till jul i år, och jag är givetvis inbjuden. Det är ett stort hus långt ute i vildmarken utom räckhåll för civilisationen. Mera idealiskt kan det inte bli.

Kamen fick jag inte träffa, men desto mer fick jag tala med honom i telefon. Han arbetar frenetiskt på ett stort vetenskapligt verk på tyska, och jag kunde hjälpa

honom med många relevanta uppgifter, exempelvis att Carl von Linné, som alltid stavas med C på svenska, stavas alltid med K på tyska. Han talar fortfarande svenska men har än så länge varken varit i Italien, Grekland eller Sverige. Det är den enda luckan i hans enorma utbildning.

Även Jevgenij håller på att bygga färdigt sitt hus, och när det väl är färdigt med solveranda och vinterträdgård har Diana fått vad hon vill ha. Jevgenij är duktig och en god brödvinnare men begränsad i sin egenskap av materialist. Maria, Dianas bästa väninna, kan varken med honom eller med Jotka.

Jotka var dock lika praktfull som någonsin. Vi diskuterade goternas ursprung, (jag hävdade den gamla åsikten att deras hemland troligen var Götaland eller Gotland eller båda,) vi diskuterade den katolska kyrkan, (hon var mycket insatt i mysterierna i södra Frankrike, som Henry Lincoln m.fl. skrivit sin berömda trilogi om. Hon berättade att fyra kardinaler på påvens anmodan rest till platsen för "Jesu verkliga grav" för att undersöka saken, att de belagt graven med insegel sedan de tagit med sig allt väsentligt, och därefter på påvens order belagt hela saken med tystnad). Jotka sågar påven utan pardon och betecknar honom som "farlig" såsom "kyrklig diktator". Jag kunde inte sträcka mig längre än till att medge att Hans Helighet i Rom nog hade sett sina bästa dagar.

del 5 : *Balkansk natt.*

Ett särskilt dokumenterande kapitel bör ägnas åt alla turerna under nattresan från Sofia till Konstantinopel. Det är ett under att den ändå lyckades.

Redan när jag steg på tåget i Sofia möttes jag av illavarslande tecken. På alla vagnarna stod det att tåget bara skulle till Dimitrovgrad, den sista större staden före gränsen, utom en vagn, den sista, på vilken det stod "Sofia-Sofia". Men denna vagn var en sovvagn. Ingenting om Istanbul någonstans. Ändå var det rätt tåg.

Jag beslöt att följa med så långt det gick och se vad som sedan skulle hända.

När konduktören, som var en ung pojke, inspekterade min biljett vållade den honom tydligen mycket huvudbry, ty han tog av sig hatten, kliade sig i nacken och skakade på huvudet: alla ovedersägliga tecken på en annalkande katastrof. Till slut sade han att jag måste gå till den sista vagnen, sovvagnen, som det stod "Sofia-Sofia" på, som var den enda vagn i tåget som skulle till Istanbul. Men jag ville inte betala för en sovvagnsplats, då jag dessutom sov bättre sittande än liggande på tåg. Han gick då och resonerade med sovvagnskonduktören.

Jag beslöt att sitta fram till Dimitrovgrad och där hoppas på någon räddande turkisk påkopplad extravagn, som jag kunde sitta i. Pojkkonduktören markerade min biljett och tvådde sina händer. Han var fri från ansvar.

När vi närmade oss Dimitrovgrad började jag undra hur det skulle gå. Jag försökte fråga andra passagerare, men alla hade lämnat tåget. Endast ett ringa fåtal skulle ända fram till Dimitrovgrad och tydligen ingen till Istanbul, utom ett par fullständigt vilsekomna japaner, som bara kunde japanska.

En ny konduktör meddelade mig att jag helt enkelt bara skulle byta tåg i Dimitrovgrad. Detta lät ju enkelt och rimligt.

Dimitrovgrad nåddes halv 11 på kvällen. Där visade det sig hur saker och ting hängde samman. Det skulle komma ett tåg från Rumänien via Ruse på väg till Istanbul. Det skulle komma 23.25. En timme var det ju inte så farligt att vänta. Man fick slå sig ner på den skamfilade stationen i Dimitrovgrad på trasiga bänkar tillsammans med små gamla fyrkantiga lokala torggummor, farliga zigenare, utelligare och annat löst folk samt de två japanerna. Och så gällde det att vänta.

Det visade sig att tåget från Bukarest var 80 minuter försenat. Efter 10 minuter blev det 90 minuter. Och så vidare. Natten gick.

Klockan var väl halv 2 när det äntligen kom. Jag kunde inte låta bli att prisa min lyckliga stjärna för undret att det kom över huvud taget. Vad som nu återstod av resan var den bulgariska gränsposten Svilengrad och den turkiska gränsposten Kapikule. Vilken skulle bli värst?

Det var hård konkurrens mellan dem på den punkten. Bulgarena kontrollerade passet i tre omgångar, vände ut och in på allt mitt bagage och slet loss alla sätena i kupén på jakt efter flyktingar och smuggelgods. Sedan gjorde turkarna precis samma sak, men hos turkarna måste man lämna tåget och köa hos polisen för att få passet stämplat. Mitt pass kontrollerades extra noga då det hade turkiska stämplat förut. De var två som gjorde det.

Det blev ingen sömn den natten. I det längsta satt man uppe i väntan på att gränsformaliteter skulle inledas, men de inleddes aldrig. Då lade man sig till rätta i kupén för att sova, och då brakade gränsformaliteter loss som på en given signal, som om de väntat på detta. Sedan var det full rulle hela natten. Oavbrutet avlöste officianterna varandra i sitt jobb att djävlas så mycket som möjligt med passagerarna, vilket de hade betalt för. De vände upp och ner på varenda kupé, genomsökte vartenda bagage, klampade omkring under vilda rop som om det var krig och mitt i det avgörande slaget, avlöste varandra så att de aldrig någonsin tröttnade, jagade delinkventer (ertappade zigenare), blåste i visselpipor, skrek och gormade och höll på som professionella agitatorer. Det hör till saken att varenda toalett på tåget var oanvändbar, (antingen översvämmad, förstoppad eller bara rent allmänt fullständigt nerskiten,) så att de flesta förrättade sina behov på spåret. De hade inget val. Till slut började de första gryningsglimtarna skönjas på himmelen som hoppfullt tecken på att man snart skulle slippa den stora vampyrkalabalikcirkusen. Klockan var halv 7 på morgonen. Äntligen tuffade tåget ut från Kapikule. Äntligen var det färdigt.

Tåget nådde Istanbul precis klockan 12 på dagen. Det var bara fem timmar försenat.

del 6: *Konstantinopel.*

Det var uppåt 30 grader (28 september) och något för varmt. Nackdelen med detta var främst allsköns insekter, främst myggor. Efter några dagar på Balkan var jag mera myggbiten än under hela sommaren på landet i Finland.

Emellertid var doktor Sandy på det yppersta humör. Han stormtrivdes. Han framlade för mig genast ett förslag som han tog för givet att jag inte kunde tacka nej till. Han ville resa med mig längs nordkusten till Samsun och Trabzon och sedan över Kars och Van på tillbakavägen. Äntligen framstod denna möjlighet som genomförbar efter 6 års fåfänga försök och planeringar. Jag skulle få se Ararat och allt det vackraste okända i Turkiet. Jag behövde bara tacka ja och hänga med. Han skulle själv fixa allt. Det var hur enkelt som helst - bara raka spåret.

En gemensam vän till oss båda, Alistair från Skottland, hade redan rest och skulle vänta på oss i Trabzon. Efter tio månaders tvekan hade han bestämt sig och åkt. "Du har tvekat nu i sex år. Det är verkligen på tiden att vi åker," sade doktor Sandy.

Men jag var rädd för min svindel. Den var värre igen efter den balkanska natten, och i Bulgarien hade den gjort sig påmind varje morgon. Jag vågade inte försvinna långt österut i det vildaste Turkiets okändaste utkanter bland idel oberäkneliga kurder i ett sådant opålitligt tillstånd, då jag inte kunde känna mig säker på mig själv. Jag kände mig hopplöst handikappad.

Han försökte övertala mig. "Du reser tillsammans med en kvalificerad läkare. Bättre sällskap kan du inte få. Du är i fullkomlig säkerhet hela tiden."

Men jag kunde inte. Hälsan sade nej och manade mig till strängaste försiktighet. "Du går kanske miste om ditt livs chans," sade han, såg bekymrad ut, rynkade pannan och bad mig beskriva symptomen så ingående som möjligt.

När jag gjort det frågade jag honom vad han trodde att det var.

"Det kan vara ett antal olika saker, och antagligen är det flera kombinerade orsaker. Det kan vara för lågt blodtryck eller för högt, men för mig verkar du ha ett högst normalt blodtryck. Det kan också vara en form av alkoholallergi. Jag vet ju att du är överkänslig. Sådant blir vanligen värre med åren, och ofta leder det till att man inte längre tål alkohol. Man får helt enkelt dåligt ölsinne, och det försämras hela tiden. Det är ytterst beklagligt om det är detta som drabbat dig, ty det finns ingenting tråkigare än att vara nykter hela tiden. En annan möjlighet är att det är ett virus. Det finns ju så nyckfulla virus nu för tiden, och alla de konstigaste symptom brukar man hänföra till virus i brist på annan förklaring. En annan möjlighet skulle vara att du fått en hjärntumör, men det tror jag inte heller. Varför i all sin dar reser du bort hemifrån utan att undersöka dig först om du lider av sådana symptom?"

Därmed hade vår gemytliga samvaro kommit på en helt annan bog. Nu fick jag förklara mig och finna mig i hans intimaste utfrågningar.

"Och vad i all världen hände med ditt klassiska magsår? Försvann det bara 'så där'?" Han knäppte med fingrarna.

"Ja, den 23 juli."

"Vad hände den 23 juli?"

"Ingenting."

"Typiskt dig. Troligen försvinner din karbunkel i ögat och din svindel på precis samma sätt: plötsligt och utan förklaring."

"Låt oss hoppas det."

"Men då har du inte mig längre och lika beredd att ta dig till Trabzon och Kars."

Skulle han verkligen råda mig att resa så långt bort under rådande omständigheter? Han medgav att det kunde han som läkare inte göra.

"Men det är synd på det förbannat skapliga vädret," slöt han. "Men vad tror du själv att din yrsel beror på? Själv är bästa läkare, har jag alltid ansett, och ingen kan bättre känna sina symptom än patienten själv. Du är ju tämligen observant dessutom och bör bättre än någon annan kunna följa med vad som händer med din kropp. Vad tror du själv om möjligheterna jag har nämnt?"

Jag visste inte alls vad jag skulle tro. Kanske var det lågt blodtryck.

"Av lågt blodtryck svimmar man, men yrsel är snarare tecken på högt blodtryck. Dock finns det en annan möjlighet.

Det kan helt enkelt vara spänningar i nacken. Med åren får blodet svårare att tränga sig igenom nackens olika smala passager och sund, som blir mer svårnavigerbara för blodkropparna med åren. Prova med att gymnastisera nackmuskulerna några gånger varje dag. Vrid huvudet åt alla håll, upp och ner och av och an. Du sitter ju mest stilla när du arbetar, och då tenderar musklerna i nacken med åren att stelna och bli konstant spända, vilket kan påverka kontakten mellan hjärnan och kroppen negativt och främst balansen. Prova nu med att arbeta med nackmuskulerna." Han visade hur jag skulle röra huvudet. "Hörs det något?"

Det rasslade förfärligt, som om hela nackpartiet bara bestod av lossnade skruvar och kugghjul.

"Det är ett tecken. Prova den fysioterapin kontinuerligt. Det är kanske det enda som behövs."

Vi kom sedan in på mera kosmiska ämnen. I vanlig ordning diskuterade vi hela världen. Han tog mig med till ett nytt lunchställe, Hatay, som var billigare än de vanliga. Som klassiska skottar är ju doktor Sandy ett underverk av snålhet och ekonomi, och han älskar att komma undan billigare än nödvändigt. På Hatay hade vi en god enkel middag för 1,200,000 lira (21,60 kronor). Det var rimligt.

Det kändes märkligt att vara tillbaka i Konstantinopel precis 10 år efter mitt första besök. I princip hade ingenting förändrats. Den enda kännbara förändringen var, att vad som för 10 år sedan hade kostat 300 lira kostade nu 3 miljoner lira. Räkna ut den inflationen i procent.

Tiggarna hade försvunnit från gatorna eller åtminstone från den gamla centrala delen av staden, turistkvarteren, och man såg inte längre massivt beväpnade soldater i varje gathörn. Trafiken hade begåvats med trafikljus, och Istanbul hade fått sin spårvagn. Annars hade just ingenting förändrats.

Mitt vandrarhem hade byggts till, och som rumskamrat hade jag denna gång en ung belgare som studerade persiska. Han kunde redan skriva detta språk (med arabiska bokstäver) och förklarade dess svårighet för mig: språket är indoeuropeiskt men skrivs med arabiska bokstäver. Den persiska grammatiken är enkel och konsekvent men tyvärr uppblandad med mycket inlånad arabiska, vars grammatik perserna aldrig behärskat. Det är alltså ett indoeuropeiskt språk med logisk grammatik som korrumpierats av arabiska och en främmande arabisk grammatik som i förening med persiskan blivit rena hottentottiskan, ungefär som om man i svenska plötsligt skulle börja tvingas införliva finska uttryck, prepositioner och grammatiska ändelser. Alexander den Store var en skäligare erövrare av Persien än araberna.

Belgaren hade varit i Persien och blivit mycket imponerad av det iranska folket, deras vänlighet och generositet och deras mycket högt stående bildning. Jag har hört liknande utlåtanden från andra resenärer i Persien.

På natten kände vi av en liten jordbävning. Fastän den varade i nästan 20 sekunder var den mycket lindrig och kändes bara som en svag men tydlig skälkning i hela huset. Jag vaknade strax innan och hade hunnit rusa ut i tid om den hade varit allvarlig.

När doktor Sandy och jag upprepade vår lunch på Hatay dagen efter frågade jag honom hur han upplevat den stora jordbävningen för en månad sedan.

"Jag märkte den knappt. Jag är van vid jordbävningar. De är oundvikliga runt hela östra Medelhavet. Man kommer aldrig undan dem. Efteråt framstår de som katastrofer, men ingen påtalar någonsin det faktum, att det alltid är fler människor som överlever jordbävningar än som omkommer i dem. Det här med jordbävningar överdrivs och dramatiseras alltid alldeles förskräckligt. Okay, några hotell rutschade ner i havet utan att gästerna var varnade för att sådant kunde hända, alla fuskbyggen kring östra Marmarasjön åkte dit, men det hade de ändå gjort förr eller senare, och lokala myndigheter hävdade att 20,000 hade dött för att få mera ersättning av staten fastän det bara var 15,000, men sådant hör jordbävningar till. Det är säkert mycket mera skador och korrupationer i samband med jordbävningar i Latinamerika, ty där får man sällan veta något av resultatet. Där ramlar bara bergen ner, och så är det färdigt med det. En gång lär hela staden Lima ha gått åt, men det har alla glömt nu, till och med i Latinamerika.

Då är det betydligt värre vad som händer i Indonesien på Öst-Timor."

Sålunda kom vi in på det ämnet. Han gav Amerika hela skulden.

"Det var USA:s utrikesminister Henry Kissinger som gav Indonesien klartecken till att ockupera och förtrycka Öst-Timor. Om hjärnan bakom det nidingsdådet var Kissinger själv eller president Nixon vill jag låta vara osagt, men amerikanskt var det och helt i enlighet med Amerikas utrikespolitik efter det andra världskriget."

Tydligen kom han in på ett av sina älsklingsämnen här, ty här följde nu en lång föreläsning.

del 7 : *Doktor Sandys föreläsning.*

Doktor Sandy gav Amerika hela skulden för situationen på Öst-Timor.

"Det var USA:s utrikesminister Henry Kissinger som gav Indonesien klartecken till att ockupera och förtrycka Öst-Timor. Om hjärnan bakom det nidingsdådet var Kissinger själv eller president Nixon vill jag låta vara osagt, men amerikanskt var det och helt i enlighet med Amerikas utrikespolitik efter det andra världskriget."

Tydligt kom han in på ett av sina älsklingsämnen här, ty här följde nu en lång föreläsning.

"Allt var den där Foster Dulles fel," började han.

"Vem var Foster Dulles?"

"Amerikas ledande diplomat efter kriget. All hans strävan gick ut på att eliminera de europeiska kolonialväldena, så att USA ensamt skulle få överta rollen av världsbeskyddare.

Vad hände egentligen efter kriget? Europa låg i ruiner, och dess enda egentliga segrare, England, hade fullkomligt överansträngt sig för segern. Det var ingenting kvar av oss. Vi gick på våra knän. I detta läge beslutar USA om Marshallhjälp till hela Europa utom England. Framför allt fick Tyskland all hjälp i världen på endast det villkoret, att kommunistpartiet totalförbjöds. Det kan man diskutera om det var demokratiskt. Men rent civilt fick Tyskland 100-procentig hjälp av Amerika att åter resa sig medan England inte fick någonting och inte ens Marshallhjälp.

Även de Gaulle drog åt sig öronen inför Amerikas sätt att manipulera Europa i sin egen riktning. Italien fick all hjälp i världen från Amerika bara för att där fanns ett starkt kommunistparti. Men Frankrike var fortfarande en kolonialmakt, och Amerika visade alltför tydligt att Frankrike borde avveckla sina kolonier för Natos skull. Därför hatade de Gaulle Amerika nästan lika mycket som England.

USA stödde aktivt om dock hemligt de nationella självständighetsrörelserna i Indien och Indonesien. I Indokina förstod USA snart att det begått ett misstag i att hjälpa upprorsrörelserna och Ho Chi Minh till att etablera kommunismen i Nordvietnam, ett misstag som senare kostade USA ännu värre misstag.

Men genom Amerikas obönhörligt negativa politik gentemot Europas kolonialvälden tvingades dessa till avveckling, i första rummet Nederländerna, England, Frankrike, Belgien, Spanien, Italien och till slut även Portugal. USA svält ut och sönder det brittiska imperiet, och Frankrike tvingades till samma sak. När de Gaulle tvingades ge Algeriet dess självständighet var det hans livs största personliga tragedi, ty därigenom tvingades han förstöra allt det som han hela sitt liv mest hade levat för och skänkt all sin idealism. Och det var mest traumatiskt för Algeriet själv, vilket vi ser resultat av ännu idag.

Så alla dessa hundratals stater över hela världen blev plötsligt självständiga och demokratiska efter att aldrig någonsin tidigare ha ägt någon självständighet eller demokrati. De flesta av dem togs genast över av hänsynslösa militärdiktaturer som utsög och förtryckte dem dubbelt mot vad England och Frankrike gjort. Andra urartade till total kronisk anarki, som Kongo. Andra blev rena terroriststater sönderlitna av eviga inbördeskrig som Sudan, Irak och Sierra Leone. I Indien mördades en miljon människor för ingenting som direkt resultat av självständigheten genom Punjabkrisen, då hinduer skulle flytta från Pakistan och muslimer till Pakistan, ett konstruerat land som aldrig existerat tidigare. Titta på inbördeskrigen i Ceylon. Se vad det blev av Indokina efter att Frankrike lämnade in. Se på Indonesien idag, världens största muslimska nation, helt ruinerat på väg mot total anarki med terroristmiliser exploderande som svampar efter regn och med alla tropiska regnskogar sönderbrända av rent slarv och korruption.

Fråga sedan vem som helst i dessa hundratals nyblivna stater bland dem som känner ansvar, är kompetenta och utbildade, och varenda en av dem kommer att

säga att det var bättre under kolonialtiden ur precis alla synpunkter: mindre korruption, mindre anarki och självsvåld, bättre ordning, fungerande infrastruktur och kommunikationer och bättre möjlighet till utbildning. Fråga i Indonesien om holländarna, och du kommer att bemötas av tårade ögon av nostalgi. Fråga i Kenya om tiden före Mau-mau, fråga i Malaysia om tiden före kommunistgerillan, som USA sålde vapen till, fråga i Libyen om den italienska tiden, fråga det av kubanska gerillakrigare sönderkrigade Angola och världens nu fattigaste land Mozambique om hur portugiserna skötte det hela, världens första, sista och mest exemplariska kolonialmakt, och fråga vilken återstående koloni i världen som helst, exempelvis Macau och Bermuda, om de själva vill skiljas från moderlandet, och du kommer att få ett rungande nej. Ändå kommer Macau att övertas av Kina senare i år, detta Kina, som USA alltid har hjälpt att förtrycka alla sina grannar, främst Tibet, det kanske värsta exemplet i hela världen på hur kolonialismens sönderfall förde mycket mera ont med sig än hela kolonialismen. Du vet ju själv, att engelsmännens avtågande från Indien direkt gav Kinas kommunister chansen och möjligheten att förtrycka och utplåna Tibet som nation, vilket USA hjälpte Kina att göra. Ändå gick Tibets historia som nation med egen identitet tillbaka mer än 1000 år före Amerikas egen historia.

Kort sagt, Amerikas målmedvetna påtvingade avveckling av Europas kolonialvälden bär spår av samma ansvarslösa och kortsynta destruktivitet som de förhastade atombombsfällningarna över Hiroshima och Nagasaki. Det är ansvarslöshet och kortsynthet – ingenting annat. Ändå var England USA:s egen moder, och de flesta av Amerikas invandrare kom från gamla Europa. USA:s framträdande roll i förstörelsen av det brittiska imperiet är alltså rollen av en självsvåldig och otacksam son – a regular mother-fucker.

Och vad som är gjort kan inte göras ogjort. Det viktigaste som bör göras i världen nu är den totala desarmeringen av alla kärnvapen och införandet av en total kontroll av kärnkraftens användning för en total eliminering av allt missbruk. Amerika släppte bomberna över Hiroshima och Nagasaki helt i onödan och bär det största ansvaret."

del 8: *Turkiskt avsked*

En av mina mest bisarra reseupplevelser någonsin tilldrog sig under natten. Det var kvällen före min avresa, och vid 11-tiden beslöt jag att hämta lite frisk luft före sänggåendet. Jag gjorde en lov runt Hagia Sofia och Blå Moskén och gick runt Hippodromen. Där i parken tilltalades jag av en ung turkisk man på god engelska. Han hette Ahmed och var på tillfälligt besök i sin gamla universitetsstad Istanbul. Annars bodde han i Antalya och var tydligen inbegripen i ett familjeföretag som arbetade med läder och hade en filial i Zürich. Det var alltså en tämligen välbeställd ung man, och det var angenämt att samtala med honom. Medan vi gick där omkring och strosade mellan Blå Moskén och Hagia Sofia fick han idén att vi skulle gå och sätta oss på någon bar någonstans och ta ett glas öl. Följaktligen drog vi oss uppåt staden.

Där fanns många öppna ställen, men han underkände dem alla. "Det är restauranger allesammans. Går vi in dit måste vi äta också." Jag accepterade vad han sade, och vi sökte fåfängt en stund efter ett lämpligt ställe, men tydligen var han inte särskilt hemma i Istanbul längre. Till slut föreslog han att vi skulle ta hans bil och köra någonstans.

Jag var instinktivt emot detta. Det var min sista kväll, jag skulle tidigt upp nästa morgon, och klockan var över 11. I förlitan på hans sakkunskap om sin egen stad följde jag dock till slut hans ingivelse, och vi satte oss i hans bil. Han föreslog att vi skulle köra ner till kvarteren kring järnvägsstationen, vi gjorde så, men där fanns det

heller inte mycket till barer. Vi for alltså vidare över Galatabron, in till Pera, följde stranden förbi Dolma Baghtje, vände upp mot Taksim och befann oss snart i en för mig helt okänd del av staden: det luxuösa centrum med skyskrapor och vräkiga lyxhotell. Vi passerade en gata som tycktes befolkad av enbart prostituerade, men han sade att det var transvestiter. Jag kunde inte närmare avgöra saken.

Till slut stannade vi, klev ur och gick in på en sidogata. Det var han som visade vägen. Jag följde med i god tro och förklarade för honom att allt var på hans ansvar, då jag var hans gäst och endast han visste var vi befann oss.

Vi följde några trappor ner i ett hus, och vid trappornas botten slogs jag hänsynslöst av det genomträngande dunket av discomusik. Jag ville inte gå till ett sådant ställe. Då blev han otålig och nästan arg och menade, att han inte hade tid att söka efter en bar hela natten. Alltså följde jag med in.

Det var en kombinerad lyxkrog och nattklubb av vräkigaste slag. Vi fick var sin öl, jag ville snabbt dricka upp den och försvinna, men han måste dricka långsamt, sade han, för att inte bli förkyld av den kalla ölen. Så blev vi sittande.

På discogolvet uppenbarade sig snart tre dansande fnask i kort-kort. Jag berömde deras ben men ville i övrigt inte kommentera dem.

Den första alarmsignalen ljöd när en kypare frambar vattenmelon och frukter till oss. Det hade vi inte beställt. Jag sade det till honom. Han svarade, att vi inte behövde röra det.

Så kom plötsligt två av fnasken fram till oss och satte sig bredvid oss, ett blont bredvid honom och en brunett bredvid mig. De inledde en konversation på bruten engelska. De visade sig vara fnask från Ukraina, närmare bestämt Charkhov. Artighet var det enda jag kunde bjuda på, och det bjöd jag på. En kypare kom fram och serverade de båda fnasken champagne.

Nu tyckte jag att situationen började bli något betänklig. Det samma tyckte Ahmed. Vi ville båda gå. Han bad om notan, och han förklarade för mig att vi även måste betala för vad damerna inmundigat: man gör så i Turkiet. "Vi betalar hälften var," sade han. Jag sade att jag var nästan utan pengar.

Notan dröjde. Under tiden pimplade fnasken champagne och åt vattenmelon och frukter. De märkte att det började bli spänt, och brunetten från Charkhov undrade om jag var nervös. Jag förklarade för henne att vi måste bryta upp.

Notan kom. Jag hade inga glasögon på mig. Ahmed dånade. Han kunde inte heller betala. "Hur mycket är det?" frågade jag. Han svarade: "70 miljoner lira."

Jag tog fram de lira jag hade: 730,000, och var villig att erlægga dem. Nu började kyparna bli nervösa. "No dollars? No marks?" frågade de om och om igen. Jag förklarade att jag hade alla mina pengar i hotellets säkerhetsfack. Då kom direktören.

Ahmed förklarade att han omöjligt kunde betala mer än 15 miljoner. Jag råkade även ha en svensk hundralapp i plånboken. Jag erbjöd denna. De sade: "Det här är inga schweizerfranc! Det här är bara fem miljoner!" Jag sade att det var mera, ty det var mera.

Det blev en palaver. Direktören kastade mina 730,000 på mig och sade: "Vad menar ni? Avser ni att förolämpa mig?" Även den svenska hundralappen avvisades som en förolämpning. Jag såg allt tydligare att vi bara hade en enda utväg: panisk flykt. De ukrainska fnasken hade spårlöst försvunnit.

Tydiligen insåg direktören att han begått ett misstag (som så många andra miserabla bondfångare) när han trott mig vara rik. Han lät mig gå och behålla mina pengar, och han förklarade sig nöjd med Ahmeds 15 miljoner.

Vi fick gå. Jag försvann kvickt ut. Av någon anledning blev Ahmed efter. Detta var kanske mitt misstag: att lämna honom ensam för ett ögonblick. Men han kom efter en stund och var inte längre lika käck och uppåt. Han förklarade för mig:

"Direktören lät oss gå, men efter mig kom det ändå en gorilla, som tvingade mig att betala 20 miljoner till. Han sade att jag var ansvarig för oss båda och hotade med

polisen." Det stod helt klart för mig att han varit för beskedlig och gett efter för påtryckningar och låtit sig skrämmas av dessa idioter som körde ett förmodligen olagligt etablissemang med mycket mutor. Men jag hade inte sett gorillan.

Ahmed var mycket olycklig när vi körde tillbaka bort från Taksim. Han menade att vi var oskyldiga båda två och fallit offer för en sanslös maffiantakel. Han var mycket olycklig för de 20 förlorade miljonerna. 15 hade han kunnat acceptera, men 35 var för mycket. (Notan på 70 miljoner för två öl motsvarade alltså 300 D-mark eller 1350 kronor. Han kom undan med 675. Merparten av notan omfattade alltså den enda punkten att vi inte schasat bort två ukrainska fnask när de slagit sig ner vid vårt bord. Ingen av oss hade någon utbildning i denna skola. Tydligen är det så, att om man inte säger ifrån när damerna kommer och sätter sig vid ens bord, så måste man betala för dem och för allt vad de behagar äta och dricka.)

Han var mycket olycklig. Han frågade om jag kunde ersätta honom på något sätt. Jag gav honom villigt min svenska hundralapp: i alla fall minst 5,5 miljoner. Vi skildes som vänner.

Vilket patetiskt turkiskt avsked, när vi hade kunnat slå oss ner på ett trevligt tehus i närheten av Hagia Sofia och Blå Moskén och där kunnat njuta av riktig turkisk folkmusik! I stället detta ohyggliga disco med Charkhovhoror och maffiagorillor och den otrevligaste tänkbara atmosfär och direktör!

Det var omöjligt att sova efter detta. Jag låg bara och grubblade hela tiden över det absurda äventyret. Till slut somnade jag krampaktigt in men vaknade efter någon timme med en slående tanke: hur i all sin dar hade Ahmed kunnat hitta till ett sådant ställe? Han hade gått rakt på det, som om han varit mycket förtrogen med rakaste vägen dit. Kunde det ha varit så att han varit i maskopi med dem? Jag hade aldrig sett gorillan, jag hade aldrig sett honom betala de 20 miljonerna, och de föregående 15 hade dragits på hans kreditkort utan att jag ens sett kortet. Allt hade kunnat vara en bluff. Han hade inte druckit sitt öl och egentligen inte sagt ett ord mer sedan vi väl kommit in i turistfällan. Men jag hade ingen direkt anledning att tvivla på hans ord. Han hade genomgående varit artigheten och trevligheten själv, och absolut ingenting kunde anföras emot honom. Det kunde mycket väl ha varit så att han varit lika oskyldig som jag och fått betala dyrt för läxan, men han kunde även ha varit i maskopi med dem. Det får vi aldrig veta.

Emellertid löste han ett gammalt mysterium för mig. Jag berättade att jag för sex år sedan försökt promenera över den stora bron över Bosporen men blivit tagen av polisen, som avbrutit mig och kört mig över. Han berättade, att de enda som tar sig upp på bron är självmördare, som vill kasta sig ner i vattnet. Bron är Istanbulbornas utmärktaste självmordsplats. Därför är den så strängt bevakad, så att polisen när som helst kan rycka in och förhindra ännu ett platt fall.

Farväl, Turkiet!

del 9 : 32 timmar till Athen.

Efter en mycket orolig natt utan mycket till sömn vaknade jag i panik. Klockan var 8.15. Mitt Salonikitåg skulle avgå 8.20.

Blixtnabbt fick man klä på sig, samla alla pinaler, störta ner till expeditionen, lösa ut pass, biljett och värdepapper ur kassaskåpet och bege sig ut på vild flykt med tungt bagage genom halva Konstantinopel. Jag hade frågat min värd: "Tror du jag hinner?" Han hade svarat: "Skynda dig!"

Det hade just varit snyggt om jag efter en sådan natt tvingats till ännu ett dygn i Istanbul efter resans andra missade tåg. Men tåget stod kvar när jag genomsvevigt och -snurrig hann in i stationen. Stinsen vinkade just av det. Han såg mig, hejdade

sig, ropade stopp till lokföraren långt där framme, och hela tåget gjorde halt med ett ryck. Jag fick precis en sekund på mig att ta mig upp i den sista vagnen.

Att sedan med allt bagage ta sig genom hela tåget fram till första vagnen, den enda till Grekland, var en baggis.

Men även på detta tåg krävde konduktörerna avgift för reservation. De ville ha en och en halv miljon. De var två som kom in till mig ensam, precis som i Rumänien. Jag erbjöd dem de 730,000 som nattklubben refuserat. Till min lättnad accepterade de dem. Jag fick inget kvitto, men jag blev inte heller slängd av tåget.

De andra internationella passagerarna på detta tåg utgjordes av två fransmän, en tysk, tre ryssar, en finne och en svensk.

Denne Henrik från Stockholm hade gjort en fantastisk resa. Hellre än att riskera obehagligheter i Rumänien och Bulgarien hade han interrailat den långa vägen till Turkiet via Brindisi och Athen; men i Turkiet hade han sedan gjort den långa tågresan via Ankara och Erzurum till Kars och betalat 9 miljoner för en ensam sovkupé hela vägen. Från Kars hade han begivit sig till Ani vid gränsen till Armenien och sedan med buss rest söderut till Van, tagit färja över sjön till Tatvan, nödgats ta bussen till Malatya och därifrån kunnat återvända med tåg via Ankara till Istanbul. Sålunda hade han bara missat nordkusten.

Även han hade krävts på reservationsavgift av konduktörerna, men han hade i Istanbul föregående kväll tagit reda på att reservation ej var nödvändig. Således fick konduktörerna av honom bara tji. Mig bjöd de dock senare gentilt nog på te helt gratis, och under den tunga resans gång var det sannerligen en gudadryck.

Snurrandet i huvudet hade varit svårt under natten efter det vilda snurrandet med Ahmed, men under morgonens pärs med störtloppet ner till stationen hade alla bitar i skallen fallit på plats, som om huvudet hade behövt skakas om en smula. Dock återkom yrseln under den långa väntan i Pythion utan lunch eller middag.

Men tillbaka till svensken från Stockholm. Han var en väldig koloss som talade med dånande röst så att varje ord hördes genom hela vagnen; men i hans kupé fanns en mildare och smalare finne, som också gjorde en intressant resa. Han hette Mika och tänkte från Thessaloniki resa norrut till Finland genom Makedonien, Serbien, Ungern, Polen, Litauen, Letland och Estland. Ehuru ung reste han inte med Inter Rail, hade ingen aning om vad allt skulle kosta, visste ingenting om länderna han skulle igenom, och reste exemplariskt med bara en liten ryggsäck som bagage, som innehöll allt väsentligt: sovsäck, videokamera, handduk, med mera. Han var 29 år gammal och hette Mika. Vi talade engelska fastän vi var från samma hemstad Helsingfors.

Vädret var gassande hett, och i Pythion valde alla de andra att genast fortsätta vidare med expresståg mot Thessaloniki. Endast jag blev kvar med det franska paret att invänta det lugnare aftontåget utan supplementavgifter hela vägen till Athen.

Emellertid föredrog det franska paret att ta ett tidigare tåg som skulle stanna i Alexandropolis. Där skulle de då få tid till en välbehövlig middag. De var mycket förståndiga. Jag föredrog dock att invänta Athentåget i Pythion för att sedan (förhoppningsvis) slippa byta kupé en enda gång under hela den långa vägen till Thessaloniki.

Det var ytterst behagligt att sitta där i Pythion i norra Thrakien på en öde ensam järnvägsstation och insupa den fullständigt rena luften i den ljuva kvällsskymningen till tonerna av behaglig och ren grekisk musik. Det kunde inte bli mera välgörande. Halv nio kom tåget, och resan till Thessaloniki blev helt smärtfri.

Där på stationen i arla morgonstunden mötte jag Mika. Hans och Henriks tåg hade kommit fram katastrofalt försenat för bara tre timmar sedan, och de hade sedan drällt där på stationen utan att kunna göra annat. För att hinna i tid till färjan från Patras hade Henrik sedan stigit på 07.00-snabbtåget till Athen, medan Mika dröjt sig kvar, tveksam om han skulle ta buss eller tåg genom Makedonien, Kosovo och

Jugoslavien. Jag trodde nog att buss kunde vara både säkrare och snabbare. Kaféet på stationen var fortfarande skamligen stängt (för reparation sedan ett år tillbaka), men man kunde få sig en mugg svagt och dåligt slaggkaffe på stående fot i kiosken. Jag och Mika önskade varandra hjärtligt lycka till och skildes.

Jag hade sedan den otroliga turen att få det bästa tänkbara sällskap hela vägen ner till Athen. En engelsman i sina bästa år av obestämbar ålder placerade sig helt apropå bredvid mig, och efter några timmar kom vi i gång med samtalet, som varade ända fram till ankomsten till Athen efter åtta timmar. Han var inte bara litterär och musikalisk utan även en kvalificerad expert på allt om Grekland. Till min stora sorg visste han att berätta, att både Daphne du Maurier och Gerald Durrell, två av 1900-talets bästa engelska författare, nyligen hade gått bort.

Då han arbetat runt hela östra Medelhavet efter andra världskriget i Grekland, Egypten, Palestina och Cypern var det makalöst att lyssna till hans erfarenheter av världen. Vi kom även in på Shakespeareproblematiken och diskuterade även Dante och Milton, Robert Graves och hela den antika litteraturen utom mycket annat i förbifarten. Vi dröjde länge vid det grekiska inbördeskriget efter andra världskriget, och när vi passerade alla de aktuella stridsplatserna på vägen mellan Larisa och Lamia kunde han i detalj berätta om vilka berg som försvarats mot vem och vilka broar som hade sprängts och vilka som hade klarat sig.

I en parentes kom vi även in på Indien, och han berättade att Indiens självständighet hade kunnat inträffa redan 1931 om det inte hade varit för två faktorer: muslimerna vägrade erkänna en hinduregering, och vissa maharadjor i vissa delstater, som exempelvis Hyderabad och Kashmir, hade en viss autonomi och överenskommelser med London som ej kunde köras över, vilket en indisk självständighet hade nödvändiggjort. En konferens ägde rum 1931 med just den målsättningen att finna en väg till självständighet för Indien, men allting stupade just på muslimernas hållning och de suveräna maharadjornas överenskommelser. Just maharadjorna i staterna Hyderabad och Kashmir kom mest i kläm genom självständigheten 16 år senare utom att den muslimska frågan utlöste ett folkmord på en miljon hinduer och muslimer i Punjab.

Han berättade även en episod från Jaltakonferensen 1945. Redan då var Balkan ett problem. Churchill försökte redan då lösa problemet. På ett papper som han sköt över till Stalin föreslog han:

	England	Ryssland
Jugoslavien	50%	50%
Rumänien	0%	100%
Bulgarien	0%	100%
Grekland	90%	10%

Stalin skrev en bock för att markera sitt accepterande och sköt tillbaka pappret till Churchill. Och så blev det. Stalin hjälpte aldrig kommunisterna i Grekland fastän han hade kunnat genom Bulgarien, och ej ingrep han heller någonsin i Jugoslavien.

Han hade även mycket att berätta om Israel och Egypten och Cypern, men att återge allt skulle kräva vissa volymer. Han berättade även om alla de nu levande framstående engelska kompositörerna, som jag visste ingenting om, och berömde i synnerhet Bernard Haitink och de gamla dirigenterna, som fortfarande i högsta grad arbetar med den äran närmare de 70. Vi skildes sedan i Athen som de bästa vänner men utan att ens ha upplyst varandra om våra förnamn.

Skepp som mötas - de ses en gång desto mera minnesvärt och sedan kanske aldrig mera.

del 10: *Miraklet i Athen.*

Det var alldeles för kallt i Athen. Det påminde oroväckande om den fasansfulla sciroccoresan hösten '91, då alla blev dödssjuka för ingenting ända upp till Verona. I en sådan kvalmig hetta kunde man varken tänka eller arbeta. Man var helt enkelt utslagen direkt. Ändå var vi inne i oktober.

Det var min tolfte resdag och just det kritiska momentet då betänkligheter börjar infinna sig och man grips av en överväldigande hemlängtan.

Ett kuriöst fenomen infann sig samtidigt. Plötsligt var svindelfenomenet som bortblåst. Jag böjde mig ner, och ingenting hände. Jag slängde med huvudet, jag kunde stående tvätta mina ben, all yrsel var som bortblåst, konvalescensen verkade med ens fullständigt fullbordad, man var helt normal för första gången på veckor, och allt verkade ha skett bara genom återkomsten till Grekland, som om det var allt vad som behövts.

Jag har ju tidigare skrutit med, att blotta ankomsten till Italien eller Grekland skulle ha räckt för att bota mig från vad som helst, och detta verkade denna gång som ett mera ovedersägligt faktum än någonsin.

Men jag längtade inte hem. Vad jag längtade efter var mitt arbete, och denna längtan var mera överväldigande än någon hemlängtan. Det var som om med ens alla mina reseförhoppningar och önskningar hade uppfyllts bara genom ankomsten till Athen, varför en vidareutveckling och förlängning av resan verkade fullständigt meningslös. Jag övervägde redan att från Patras-Brindisi resa direkt till Venedig och Verona, skrinlägga Sicilien och Rom och bara fortast möjligt komma hem.

Emellertid fick jag tag på Friedrich. Att telefonera från Athen var hopplösare än någonsin: 75% av alla telefoner var sönder, vilket aldrig märktes förrän man förlorat sina sista växlingsmynt på dem. Kom man ut på linjen var det alltid upptaget, och när man försökte igen efter någon minut var det ingen som svarade. Att telefonera i Athen är inte att rekommendera.

Emellertid fick jag efter många om och men åtminstone tag på Friedrich, och vi kom överens om att träffas i Epirus vid den underbara gamla musikbaren för gammal grekisk bouzoukimusik från 50-60-talen, vars föreståndare, en gammal bohem, var en av dessa östgreker från Turkiet en gång tvingade till landsflykt.

Som vanligt erbjöd Athen många pittoreska scener. Vid ett tillfälle råkade jag ständigt ut för fyra blinda, som vandrade tillsammans. Två av dem gick med käppar efter varandra och ledde de andra två. Om och om igen stötte jag ihop med den sällsamma kvartetten var jag än promenerade i staden. De gjorde ingenting särskilt, varken tiggde eller sålde något, utan bara vandrade omkring.

På mitt rum bodde det en dövstum som hade en annan dövstum kompis. Deras enda språk var teckenspråk, men icke desto mindre undslapp dem de mest anslående oidentifierbara läten när de spelade tärning tillsammans och spänningen steg till det olidliga medan slantarna som de spelade om klirrade i högan sky som i den vildaste spelhåla i Las Vegas.

Uppe vid Akropolis förekom de vanliga turistkaravanerna. Alltid när det förekom allmän förstoppning var det naturligtvis en omfattande tysktalande grupp av mest respektingivande tanter som andäktigt lyssnade till en oändlig föreläsning på tyska av deras energiske guide. Det förekom även andra: en typisk amerikan frågade sin guide: "Var det Michelangelo som byggde det häringa templet?" åsyftande Parthenon, varpå guiden barmhärtigt svarade: "Nej, det var någon annan."

Överallt i Athen förekom det reklam för 'Tirana Bank'. Det förekom på väggaffischer och i tidningar. Tydligt lade någon in stora stötar för en reklamkampanj för denna 'Tirana Bank', som för mig åtminstone inte verkade direkt attraktiv för nervösa investeringar.

När jag återkom från min middag på mitt nyupptäckta fyndställe 'Platon' i Plaka, där man fick middag med grekisk sallad och efterrätt med retsina för 2600 drakmer, passerade jag Monastirakis och stannade upp för att lyssna till en restaurangtrio. Då ropar någon på mig. Det är det franska paret från Istanbul, som råkade sitta just där musikanterna spelade som jag stannat för att lyssna till. De skulle vidare till Patras följande dag för att uppsöka lite sandstränder, god mat och grekiska byar med 'helt vita hus'. Jag önskade dem hjärtligt lycka till: sådant finns det gott om i Grekland.

Hemma på rummet hade min taiwanesiske rumskamrat råkat ut för någonting märkvärdigt på förmiddagen. På gatan hade han tilltalats av en spanjor, som var på affärsresa. De kom i samspråk, och spanjoren föreslog att de skulle gå och ta en öl någonstans. Hur det nu var kom de in på ett mycket mörkt ställe. (Kom ihåg: detta var på förmiddagen!) De fick sina öl, och när de suttit i godan ro en stund kom det upp två damer till dem. Den ena var ful och plufsig och närmare de 50, men den andra var ung och vacker. Ja, mycket riktigt: det var fnask från Ukraina. Hur det nu var hade även damerna sina drinkar, och så kom notan: 16,000 drakmer, (nästan 500 kronor). Så mycket pengar hade inte min vän från Taiwan. Han föreslog att han skulle gå till en bank och växla. Han betalade de 4000 han hade och begav sig sedan därifrån. (Det motsvarade ungefär min svenska hundralapp i Istanbul.) Lyckligtvis fick han ingen gorillaeskort till banken. De hade förstås tagit honom för en rik japan och insett sitt misstag.

Men miraklet verkade stabilt: min hälsa höll, ingen svindel, inga störningar i balansen, inga raglanden och ingenting annat onormalt. Värre var det med min tyske rumskamrat, som fått värmeslag i den fuktiga hettan, mådde illa och bara kunde ligga stilla med dessutom en nyligen bruten stortå. Det enda jag led av rent fysiskt var myggbett utan tal och vissa rörelsehindrande och förargelseväckande skavsår.

del 11 : *Katastrofen i Venedig.*

Efter den mirakulösa kuren och omvändelsen i Athen var det ingenting som stämde längre. Allting kom av sig utan synbar anledning. Jag hade stämt möte med Friedrich på restaurang Epirus vid Monastirakis klockan halv ett. Han hade lovat komma och sett lika fram emot det som jag. Han kom inte. Vi hade inte setts på 1_ år, och han bara uteblev. Jag väntade i nästan två timmar innan jag gav upp.

I Patras hann jag med ingenting, då båten genast skulle gå, och det var fel båt: inget av de vanliga stora rymliga venetianska skeppen med väldiga barer och fåtöljsalonger, utan en liten ihopklämd låda utan någon trivsel alls. Av någon anledning lyckas de modernaste fartyg i sin konstruktion alltid utesluta varje chans till någon mänsklig trivsel ombord.

I Brindisi hade Gino stängt. Det hade han haft redan i våras, men då hade det varit vintersäsong. Nu fanns det absolut ingen anledning, när det tågade ryggsäcksturister från Canada och Australien stup i kvarten upp och ner mellan järnvägsstationen och hamnen. Hade något hänt med min älsklingsoas i Italien? Hade denna anrika och äkta trattoria inte klarat av konkurrensen från kinesiska fast-food-hålor, hamburgerbarer och professionell skräpmat?

Ingen Paolo svarade när jag ringde till Rom. Jag försökte varje kvart i två timmar. Till slut var det bara att resignera, ringa till Verona i stället och meddela min ankomst följande dag till det ändå alltid pålitliga släkthemmet.

Men hela Italien var i kaos. Det berodde på den årliga utmönstringen av militärer, som i vilda flockar likt gräshoppssvärmar uppfyllde tågen till bristningsgränsen med överdådig och entusiastisk anarki, samtidigt som den helige Franciscus firades denna dag (den 4 oktober) över hela Italien med festmarscher och

processioner, militanta blåsorkestrar och kaos överallt, då varhelst den helige Franciscus bars fram in effigie all trafik blev totalförstoppad.

Det blev inte mycket sömn på tåget den natten. Jag hade turen att hamna i en kupé med ett äldre par och en ung moder med spädd dotter. Denna moder var ytterst talträngd och höll låda hela natten. Det var i alla fall bättre än militärmusik och vilda rekryter. Hon var ytterst imponerad av min likhet med frihetskämpen Giuseppe Garibaldi och sade om och om igen: "Tänk, jag har fått träffa Garibaldi!" Andra har sett en större likhet mellan mig och Giuseppe Verdi, vilket har känts mera smickrande, men, för all del, skägg som skägg, och Giuseppe Garibaldi var i alla fall bättre än Giuseppe Mazzini.

Venedig var rått och kallt och bjöd även på en del regndroppar. Vilken kontrast mot den fuktiga smältugnen i Athen! Man slapp åtminstone myggorna, som andra än bara jag blivit helt rödprickiga och genombitna av vilket aldrig hänt tidigare på någon av mina 15 Inter Rail-resor.

Emellertid kom där i Venedig det definitiva beviset på reträttens oavvislighet: totalhaveri i tarmsystemet, vilket man på järnvägsstationens offentliga toalett måste betala 1000 lire för. Mag-tjosan i Italien lönar sig inte. I "lögnarnas paradiset" EU är ingenting gratis och inte ens de mest ofrivilliga av alla naturbehov.

Emellertid återstod det värsta. När jag väl framkommen i Verona äntligen skulle gå in i en dusch för allmän avlusning efter tre dagars kroniskt svettande i det fuktiga malaria-Grekland tog jag givetvis av mig vad som var kvar av de stinkande kläderna samt min penningpung innanför den så kallade skjortan. Den var tom. Senast jag hade sett den hade den innehållit 25 dollar, 90 finska mark samt 2110 svenska kronor.

Allt jag hade kvar var några italienska liresedlar i plånboken. De skulle aldrig räcka hem, än mindre till de planerade vistelserna i Torino, Genua, Rom och Sicilien.

Hela reseförmögenheten hade förlorats på ett växlingskontor i Venedig. Om ingenting kunde fås tillbaka hade jag ingenting annat att göra än att avbryta resan.

Så mycket pengar hade jag aldrig förlorat förut på någon resa, inte vid plundringen i Rom '90, inte vid stölden i Neapel '95, inte i den stora stölden i Indien i Sikkim 1997 och inte ens i Kashmir.

Denna katastrof var total. Det var bara att konstatera.

del 12: *Mysteriet i Venedig.*

Hur i all sin dar hade någonting sådant kunnat gå till på ett växlingskontor? Det var bara att resa tillbaka dit och ta i tu med saken.

När jag ankom till växlingskontoret satt där en ny flicka som inte visste någonting. Hon hade inte sett eller hört något, men hon lovade kontakta flickan som suttit där igår. Det enda jag kunde göra under tiden var att gå till polisen.

Jag fick fylla i två A4-sidor med alla de intimaste detaljerna om min person och om brottet. Jag gjorde så gott jag kunde och förklarade händelseförloppet som så:

"Kom tidigt på morgonen till Venedig med tåg från Brindisi (efter en resa Sverige-Ungern-Rumänien-Bulgarien-Turkiet-Grekland) utan mycket sömn under natten, trött och kanske något disträ. Växlade 8500 grekiska drakmer på detta kontor, varunder jag tog fram den lilla plastfickan med alla mina pengar. Det var sista gången jag såg den. Förlusten upptäcktes först när jag skulle ta en dusch i Verona. Troligen glömde jag helt enkelt kvar den gula plastfickan på disken på detta kontor. Det finns ingen annan möjlighet, då jag alltid har burit detta penningfodral i en pung med ett snöre runt halsen under alla kläderna. Pungen är kvar, men den är tom."

När jag redogjort för brottet frågade jag om det var något mer. Nej, det var inget mer. Det var bara att gå. Jag fick lämna adress och telefonnummer hos polisen även till mina släktingar i Verona, och därvid blev det. Ingen kunde ge mig något hopp.

Under tiden hade växlingskontorsflickan hittat sin kollega, och hon kom snart till brottsplatsen. Ej heller hon hade sett eller märkt någonting. Hon kom ihåg mig, då jag varit den enda under hela dagen som växlat grekiska drakmer.

Nu infann sig mysteriet. Dessa flickor på ett växlingskontor sitter bakom en disk med skottsäkert glas, och de ser inte mycket av vad som händer i den lilla lokalen. Men de går ut och in, de avlöser varandra ständigt, och de märker normalt alltid när någon turist glömt kvar sin kamera, sin portmonnä, sina glasögon eller någon plånbok eller börs. När så sker, och det sker ideligen mer än dagligen, är det de anställdas skyldighet att ta hand om de kvarglömda effekterna, som normalt förr eller senare eftersöks av deras rätta ägare, som ju även skett i mitt fall. Men i mitt fall hade min kvarglömda effekt inte tagits hand om eller ens upptäckts. Detta var det otroliga. Det fanns bara en förklaring till det mysteriet: mitt svenska plastfodral måste omgående ha tagits hand om av en annan kund.

Kontorspersonalen var genomhederlig och gjorde allt för att hjälpa mig. De hade sina regler som de följde, deras etik var inte att ta miste på, och de uttryckte sitt uppriktiga deltagande med min olycka och klistrade upp min adresslapp med telefonnumret för att ha det ständigt framför sig. De gjorde allt vad de kunde och kände sig ansvariga i all sin uppenbara oskuld. Jag måste ha råkat ut för en ohederlig kund.

Men även turister är i regel hederliga människor. De blir rånade och råkar illa ut, men de antastar inte andra. Kunde jag verkligen ha blivit bestulen av en annan hederlig valutakund, som redan hade pengar och bara behövde växla?

Jag påminde mig då den amerikanske man som uppträtt på kontoret strax efter mig. Det var något i hans sätt som genast hade stött mig, han hade försökt gå före mig, och jag hade gärna lämnat honom ensam på sitt slagfält där inne. Hans sätt hade faktiskt, utan att jag då varit medveten om det själv, troligen bidragit till min distraktion och till att jag avlägsnat mig från kontoret med någon onödigt skyndsamt.

Först utanför kontoret hade jag stannat upp, kontrollerat mitt kvitto och jämfört med vad jag stoppat i plånboken, som man normalt gör inne på kontoret. Jag hade då hört honom ställa till med en scen. Han hade skrikit oförskämdheter och burit sig ofint åt, vilket förvånade mig, då växlingskontoret var det bästa i Venedig, som alltid erbjöd bättre kurser än alla andra och som jag anlitat i många år. När amerikanen kom ut förvånade han mig ytterligare med att hävda, att detta växlingskontor var "terribly dishonest".

Han var en liten medelålders krullhårig koleriker omkring de 60, en turist av den mest vedervärdiga sorten, som borde ha stannat hemma – längre kom jag inte i mina funderingar då. Men nu efter stölden fick jag en helt annan syn på saken.

Naturligtvis! Han hade sett mitt penningfodral ligga på disken och sett en möjlighet till ett klipp. Därför hade han varit så påstridig och nästan jagat undan mig för att därpå ställa till med en scen för att personalen inte skulle märka något. Och när han sedan sett mig utanför hade han för säkerhets skull passat på att inför mig kompromettera hela etablissemangen, kanske just för att jag skulle tro att de verkligen var "terribly dishonest" och inte han.

Det rimmade. Många fula fiskar komprometterar andra just för att komma undan själva. Denne fule aggressive koleriker var just den hänsynslösa affärstypen som kunde göra vad som helst för pengar och offra vem som helst för sitt ändamål.

Inga skickliga inhemska ficktjuvar således, inga stackars fördömda zigenare heller, som alla hade förutfattade meningar om, inga brottsliga italienare alls, utan en erbarmlig amerikansk kombinerad turist och kleptomant, som sett sin chans och ställt med en hel teaterscen för att försäkra sig om den lyckliga utgången av hans mycket fula pokerklipp i Venedig. Och det var ingenting man kunde göra åt saken, då

Venedig vimlar av sådana anonyma amerikanare, utom att på sin höjd kanske i fåvitsko önska honom en snabb och välförtjänt hjärtinfarkt.

del 13 : *Till Rom.*

Jag råkade händelsevis komma till Verona samtidigt som världsmästerskapen i cykling bröt ut i denna stad. Under tre dagar skulle hela staden vara avstängd från trafik och belägrad av poliser och helikoptrar, som skulle bevaka cyklisternas framfart från hela världen. Det var illa nog redan under förberedelserna, men när loppet väl kom i gång var hela staden som under en ockupation: helikoptrarna surrade olycksbådande i luften från morgon till kväll, och cyklistmassorna längs den 18 kilometer långa banan runt hela staden konvojerades ständigt av en massiv arsenal av motorcykelpoliser och parader av bilar med reservcyklar och reservdäck på sina biltak. Det hela var som ett ganska absurt och överkligt *science fiction*-spektakel.

Tillsammans med Alberto bevakade vi cyklisternas framfart. Man fick stå vid ett skrank och trängas bland tusentals personer, som oavbrutet trampade en på tårna, och vänta i 30 minuter medan helikoptrarna i skyn närmade sig olycksbådande. Så kom alla de 150-tals cyklisterna vinande förbi alla på en gång i en hastighet av 50-80 kilometer i timmen. De var förbi på fem sekunder, och man fick knappt se dem. Alberto menade att det var bättre att se loppet i TV, som följde med hela banan. Att vänta i 30 minuter i en stökig folkmassa på en 5 sekunders hysterisk virvelvind av cyklist under 5 sekunder var ju ganska löjligt.

Ej endast professionella cyklist från hela världen infann sig. Man kunde även se gamla veteraner som dragit fram sina gamla tävlingscyklar och på sig hela utrustningen av hjälm och granna hårt åtsittande syntetiska kläder med blixtar och machosymboler, men dessa gubbar var ganska patetiska med sina punschmagar och härjade grånade ansikten, där de pustande och stönande insisterade på att få vara med och leka atletisk ungdom. Deras granna raketkläder och hypermoderna fantomcyklar rimmade illa med deras hängande fläskvalkar och stänkande pensionärshandikapp.

Alberto är fortfarande mycket ungdomlig med sina 57 år och är fortfarande en passionerad bergsklättrare. Vi talade mycket om sådant, och just i dessa dagar omkom kanske världens främsta alpinist, Alex Lowe, i en lavinolycka vid Shishabangma mellan Nepal och Tibet, den lägsta toppen i världen över 8000 meter, ett förfärligt förbjudande berg och den sista 8000-meterstoppen som bestogs.

Med Achille talade vi om helt andra saker. Han är ju ytterst insatt i religiösa frågor och en varm anhängare av samarbetsorganisationen mellan Italien och Israel. Han gjorde sin religiösa ståndpunkt mycket klar. För tre år sedan bad påven Israel om ursäkt för alla de förföljelser som den katolska kyrkan bedrivit mot hebréerna under 1500 år. Därmed hade påven tagit ett drastiskt steg mot en helt ny utveckling inom den katolska kyrkan, som eftersträvar en omfattande revidering av hela kristendomen. 80% av hela kyrkan med alla dess präster, munkar och nunnor hade genom påvens ursäkt skandaliserats, men steget förblir avgörande och kan icke tas tillbaka. Achille menar att kyrkan genom kritisk granskning måste göra upp med sig själv, alla sina avarter, allt sitt geschäft och all sin övertro och vidskepelse, och han var helt överens med mig om att det var romarna och inte judarna som korsfäste Jesus. Vi var på helt samma bog när det gällde forskning och kristen kritik, vi kunde inte vara mera överens, och själva påven var i denna sak helt på vår sida.

Emellertid lutade det efter katastrofen i Venedig definitivt mot refrängen. Min fars kusin och hennes dotter var så oerhört hyggliga att de gav mig ett nytt litet

förråd med pengar så att jag skulle klara slutet av resan. Detta gav mig möjlighet att trots allt satsa även på åtminstone Rom och Genua.

Sista kvällen i Verona rådgjorde jag med doktor Marisa. Hon tog mitt blodtryck, och det befanns vara på 100/150. Maximumet är inte för högt, men minimumet är det definitivt. För första gången någonsin hade jag snarare för högt blodtryck än för lågt.

Doktor Marisa tolkade saken som så, att jag pressar mig för hårt. Att minimumsiffran är för hög tyder på att jag aldrig saktar ner, aldrig slappnar av och aldrig kan ta det lugnt - jag befinner mig under konstant psykisk press hela tiden, och det är min egen natur som hela tiden pressar mig.

Nu hör det till saken också att hon undersökte mig efter Venedigkrisen, när även min yrsel så smått hade börjat göra sig påmind igen.

Emellertid for jag till Rom. Där tog Annie alldeles utomordentligt väl hand om mig, mötte mig vid tunnelbanans ändhållplats Laurentina och körde mig därifrån hem till sig klockan 7 på morgonen efter en mördande natt på tåget från Verona i en kupé med bara vilda marockaner.

Rom befanns vara för varmt. På dagen gjorde jag en tur in till staden, vandrade till kyrkan Sant'Andrea della Valle, "Tosca-kyrkan", (då första akten i Puccinis opera "Tosca" utspelar sig i denna magnifika kyrka med dess svindlande vackra rikt dekorerade katedraltak, en kyrka som även är intimt förknippad med kompositören Carlo Gesualdo, tonsättarfursten av Venosa som mördade sin fru med hennes älskare, då han och hans farbror lät bygga denna kyrka jämte San Carlo Borromeo på familjens initiativ i Rom,) besökte min gamle vän Giordano Bruno där han står staty i munkkåpa och med sin lärdom i handen på torget där han brändes på bål år 1600 för att han före Galilei hävdade att jorden rör sig runt solen och inte tvärtom; men tyvärr var det omöjligt att fotografera honom då hela Rom och särskilt detta torg Campo dei Fiori är helt avspärrat och intäckt i restaureringssvepningar och avspärrat av järnstaket inför det hysteriska firandet av år 2000 i hela Rom: hela Rom bereder sig krampaktigt på detta löjliga firande av ingenting annat än en artificiell tideräkning konstruerad mer än 500 år efter Jesu levnad, medan ju Jesus själv troligen levde från år 3 f.Kr. till år 30 efter Kristus - eller längre. Man vet ingenting om varken den ena eller den andra saken.

Hela Rom var som sagt inpackat i restaureringsskynken, ingenstans kunde man passera, och ingenting kunde man fotografera. Peterskyrkans fasadrestaurering börjar dock bli klar. Det fattas bara det vänstra hörnet.

Rom var annars lika tröttsamt som någonsin. Luften gick fortfarande inte att andas, och man fick snart en olidlig huvudvärk. Rom har för mig alltid inneburit sanslösa strapatser och så nu även denna gång, då det från Metrostationen Laurentina var omöjligt att på egen hand hitta hem till Annie, då Metrostationen inte fanns utsatt på kartan. Man fick fråga och leta sig fram och kom hem efter att ha vandrat omkring hela eftermiddagen.

Detta var helt i enlighet med resans karaktär. Jag börjar bli trött på gatloppsresor. Utpressningsgatloppet genom Rumänien och katastrofen i Venedig riskerade att göra denna till min sämsta resa någonsin. Vad är det för nöje med att resa om man hela tiden måste tänka på att vem som helst kan stjäla vad som helst av en när som helst, att arga utpressarkonduktörer lurar på varje tåg, att varje restaurang-innehavare kommer att salta räkningen med tiotals chockerande extraprocent, och att man inte ens i ett bombsäkert växlingskontor kan växla en ringa valuta utan att bli rånad på allt vad man äger på fräckaste tänkbara sätt? Resor som lektioner i paranoia roar ingen resenär och lär honom inte ens något nyttigt. Man får lära sig den hårda vägen att människan i gemen är den ondaste av alla tänkbara varelser, och vad är det för roligt med det? Då är det bättre att stanna hemma och åtminstone göra sig själv den nytta att arbeta.

del 14 : *Romerska situationer.*

Ingen svarade hemma hos Kerstin. Det enda livstecknet i hennes hus var att telefonen ännu existerade.

Tusen gånger hade jag försökt ringa Paolo utan resultat. Sent på kvällen hos Annie fick vi plötsligt tag på honom och beslöt att träffas följande dag, min avresedag.

Under förmiddagen gjorde jag en promenad till E.U.R, Mussolinis futuristiska monumentalstadsdel full av enorma pampiga funkismonumental-byggnader – alla lika sterila, megalomaniska och fula. Mest utmärkande är "Den italienska civilisationens palats", en kvadraturbyggnad i sex våningar med romerska arkader runt omkring alla sex våningarna och med gigantstatyer runt omkring, alla lika opersonliga, stereotypiska, döda och fula, med ett enda undantag: poeten.

På väg därifrån stötte jag ihop med en fransman. Detta är den mondänaste och säkraste delen av Rom, där sällan något händer. Vi hade just kvällen innan med Annie talat om den stora tryggheten i denna stadsdel. Icke desto mindre var denne fransman helt förtvivlad, ty han hade där mitt i E.U.R. blivit rånad på allt vad han ägde utom kläderna. Han utbad sig desperat om att få låna 1000 lire av mig för att åtminstone få kunna ringa något telefonsamtal och söka reda på sin ambassad, men tyvärr måste jag förklara för honom, att även jag hade blivit helt plundrad i Venedig och nu dessutom glömt plånboken hemma hos Annie, vilket dess värre var sant. Det stod inte i min makt att göra något annat för denne stackars vilde och vilsne fransman från Paris än att handlöst överge honom och lämna honom åt hans tröstlösa öde.

Det var dagen före min avresa från Rom. Vädret var idealiskt om dock fortfarande något för hett, och EUR doftade inte bara sommar utan dessutom av Indien, då det bland annat är utmärkande för denna stadsdel att man planterat många exotiska buskar, blommor och träd från Asien. Jag trodde inte min näsa när jag kände dessa påtagligt indiska dofter, men Annie förklarade senare saken för mig.

Klockan 4 skulle jag träffa Paolo i östra utkanten av Rom. Jag hade inte träffat honom på ett år. För att ta mig dit måste jag ta tunnelbanan in till Stazione Termini och där byta till den andra linjen. Men detta var en ödesdag då allting gick på tok.

När jag skulle köpa biljett vid min ändstation Laurentina var biljetterna slut i kiosken. Jag hänvisades till automaterna. Det fanns sex sådana. Sådana automater är kända för att sluka sedlar och ej ge biljetter. Fyra av dem var trasiga och markerade som sådana, den femte mottog endast mynt, och vid den sjätte stod det en kö med människor som hade problem med automaten. Det visade sig att den inte kunde ge växel. Mig nekade den resolut att samarbeta med.

Tiden gick, och Paolo hade bett mig vara punktlig. Jag hade inget annat val än att ge mig ner i tunnelbanan utan biljett.

Vid Stazione Termini gällde det att byta linje. Jag följde med strömmen. Just denna dag var det fullt kaos vid Stazione Termini, denna Roms centrala järnvägsstation hade varit stängd i två dagar (9-10 oktober) för installering av nya datorer som inte fungerade, och denna dag var alla tåg försenade eller gick inte alls. Just denna dag var det även biljettkontroll vid tunnelbanan. Det var första gången i mitt liv jag reste i en tunnelbana utan biljett. Jag försökte vända om, men en tjänsteman stängde vägen. Tillsammans med andra som ertappats visades jag in till ett rum för betalning av böter.

Jag förklarade (tyvärr på italienska) att jag var utlänning från Sverige och vad som hänt vid Laurentina. De bad om mitt pass. Efter mötet med morgonens fransman hade jag lämnat passet hemma i säkert förvar hos Annie. Min enda legitimation var ett svenskt ID-kort från Handelsbanken. Det låg i min plånbok där jag även hade hela återstoden av min reskassa: 155,000 lire. För att ta fram ID-kortet

måste jag öppna plånboken och blotta det faktum att jag hade några sedlar. Efter detta beslöt de att inte acceptera mitt ID-kort.

En av dem ville låta mig gå, då jag så tydligt var en gäst i detta land och detta system, men han försvann. Även alla andra försvann. Jag blev ensam kvar med ett tigande stenansikte som höll mitt ID-kort, och en brutal gorilla. De ville ha 100,000 lire (500 kronor).

Jag försökte protestera. Jag framhöll att det var mina sista pengar och att jag utan dem inte kunde återvända till Sverige. De måste av mitt svenska ID-kort ha förstått att jag var svensk men valde att underkänna kortet såsom odugligt för sakens skull att klämma mig på pengar. Jag vägrade och ville tala med polisen. Gorillan hotade mig med en rättegång som skulle kosta mig 6 miljoner. De hade kunnat kontrollera min historia om biljettsituationen vid Laurentina, men de ville inte. De kvarhöll mig. Paolo väntade. Ingenting hände. Jag bad att få ringa ett telefonsamtal. Jag ville ringa till Annie, som kunde bekräfta att jag var svensk och hade mitt pass i mitt bagage i hennes bostad. Jag vägrades möjligheten till ett enda telefonsamtal.

Därmed var det kört. Jag kunde ingenting göra. En serie otursamma omständigheter – omöjligheten att få biljett i Laurentina, kontrollen vid Termini och denna hopplösa gorilla, som inte gick att resonera med och som bara talade obegriplig romersk dialekt, hade lett mig in i en ödets fälla, precis som i Venedig, men denna var brutallare. Dessa uniformerade tjänstemän var anställda för att djävlas med folk, det var deras yrke, och de kunde sin sak. Mot sådant var jag chanslös. Jag kunde inte ens påpeka för dem på italienska att de bara jävlades med mig. Så långt sträckte sig inte min italienska vokabulär. Och hur skulle en svensk kunna veta att man som utlänning inte kan resa i Roms tunnelbana utan passet på sig? Inför prospektet att annars missa mitt möte med Paolo och kanske även kvällståget till Genua betalade jag 100,000 lire och fick gå. Det sved faktiskt värre än plundringen i Venedig.

Paolo mötte mig vid Colli Albani. Jag berättade ingenting för honom. Han kände redan till mitt öde i Venedig, och jag ville ytterligare bekymra honom. Han tog mig upp till sitt hus i Nemi ovanför Castel Gandolfo, det mest idealiska läge för ett hus man kan tänka sig, men huset, som han köpte på auktionsverket efter en konkurs, kräver många års arbete för att sättas i ordning.

Vi for sedan till Annie och gick ut och intog en pizza till middag. Jag lyckades passera hela kvällen utan att andas ett ord om dagens kris för någon av dem, men det var svårt att hålla masken. Paolo hade märkt att jag var uppriven men trodde att jag bara var trött. Ja, jag var alldeles förbannat trött på alla totalt meningslösa gatloppsresor, där alla etablerade skurkar i uniformer i alla länder är precis som gamar som spontant hugger efter varenda förbipasserande utsatt resenär som luktar pengar och sliter åt sig bitar av hans kött på vägen, så stora som möjligt. Alla dessa gamar är delaktiga i detta parasitsystem, ty om en av dem protesterar eller anger en annan är det ute med honom. Då blir han uppäten av de andra gamarna själv.

Men det var underbart att passera kvällen tillsammans med Annie och Paolo. Ingenting hade förändrats i vår goda vänskap på nio år, och det var bara att fortsätta. Båda beklagade att jag måste lämna Rom efter bara en natt, men jag längtade hem och hade de bästa skäl i världen till att längta bort från Rom, för min del rekordstaden för traumatiska upplevelser, då jag nu där blivit illa åtgången genom plundring inte mindre än tre gånger: 1973, 1990 och 1999.

del 15 : *Plåster på såren.*

Om situationen i Genua visste jag ingenting. När jag talat med Beatrice från Sverige hade hon sagt, att hon på sin höjd kunde bjuda mig på en frukost. Hon är nu

91 år och håller på att bli blind. Hennes svärdotter hade under våren opererats för en jättelik hjärntumör av en tennisbolls storlek, så hela familjen var i princip helt under isen genom sorger, bekymmer och allt möjligt elände.

Vilken överraskning då att finna Beatrice helt sig själv, lika energisk och på språng som alltid och fortfarande lika sprudlande av både klokhet och humor!

Hennes son Pier Giulio med sin fru patienten fick jag också träffa. Ingenting märktes av den svåra hjärnoperationen. Hon var helt sig själv och totalt oförändrad. Ändå hade hon gått igenom kanske det svåraste Golgata man kan tänka sig genom en serie hjärnoperationer av vilka en lett till en sådan paralysering att munnen vridits långt ut i kinden. Med nöd hade man kunnat operera i hjärnan på nytt så att munnen åtminstone hamnade under näsan igen. Hennes enda svåra problem nu är att blodcirkulationen i benen inte fungerar som den ska. I det ena benet har den stora venen helt förstörts, så att hon måste genom ständig gymnastik öva upp alla de små venerna i benet för att få detta ben och någon cirkulation att fungera. Hon kan inte sitta utan att nödgas placera benen på en nivå högre än baken.

Beatrices syn är nu reducerad till 15% och blir ständigt sämre genom näthinnans gradvisa kollaps. Ändå skriver hon fortfarande nästan dagligen och med ständigt tilltagande svårighet, så att hon nu inte längre kan läsa vad hon har skrivit. Mest är det poesi och helst mycket humoristisk sådan.

Alla hennes hjärnförmögenheter finns i högsta grad kvar i behåll, och vi satt hela kvällen och samtalande med hennes otroliga florentinska spiritualitet som dominerande element. Även hennes pacemaker håller på att ta slut, så att hon måste få den utbytt inom ett år. Hon syr och broderar även fortfarande men njuter allra mest av konversabelt sällskap, som alltid.

Egentligen har hon inte förändrats alls sedan vi först träffades på tåget för sex år sedan, och jag föreställer mig att hon alltid har varit likadan sedan hon först besteg Genuas komediscen som sjuttonåring för 74 år sedan på den tiden då det begav sig under 20-talet. Hennes vidsträckta perspektiv på hela 1900-talet, både inom och utanför Italien, är alltså någonting fullständigt unikt, i synnerhet som alla hennes väl tilltagna själsförmögenheter finns kvar i behåll.

Jag talade även med Pier Giulio om mina svindelbesvär. Han gjorde en mycket kort, effektiv och noggrann undersökning av mig, tog mitt blodtryck på båda armarna och fann allting vara i perfekt skick: blodtrycket var 135/85. Det kan just inte bli normalare. Han var helt överens med doktor Sandy om att mina yrselanfall måste ha berott på konsekvenserna av rostiga nackmuskler

Beatrice kom även med en intressant förklaring för mig till mitt förskräckliga äventyr i Rom. Hon menade, att jag talar så bra italienska, att i synnerhet en romare med sina begränsade språkkunskaper måste ta mig för en italienare. Den romerska dialekten är en sorts försumpad svampitalienska, som gör att romarna måste känna sig som mähän när de hör riktig italienska. Det hade de hört mig tala på tunnelbanan, mitt uttal kunde inte vara en utlännings, och följaktligen hade de inte kunnat tro på mitt svenska ID-kort. Det var hennes förklaring till hur katastrofen i Rom hade kunnat äga rum.

Men mest välgörande var helt enkelt det kulturella utbytet. Hon har ju hela Florens i sitt hem, vilket gör att man storknar av kulturellt välbehag bara genom kontakten med henne som den bästa tänkbara representant för det bästa som finns i den italienska kulturen. Det var välbehövligen plåster på sårerna efter det svåraste gatloppet av alla mina resor. Därmed kunde jag känna mig styrkt till att vända hemåt och börja planera för nästa resa.

Torino kunde jag dock inte besöka. Katastrofen i Rom hade omöjliggjort en sådan möjlighet. I stället skrev jag ett brev till min skyddsling där, berättade allt om stölderna i Rumänien, Venedig och Rom och om allt det underbara i Bulgarien, Turkiet, Grekland, Verona och Genua samt om mina under resans gång fullbordade

arbeten om Gesualdo och Hoffmann, som måste intressera henne i högsta grad som musiker.

En parentes om musik: i Roms tunnelbana förekommer det för jämnan duktiga gatumusikanter. När jag åkte in till Sant'Andrea della Valle och Giordano Bruno uppträdde en skicklig dragspelare, som med total säkerhet drog igenom hela Brahms' vildaste ungerska dans nr.6 med en virtuositet och rytmkänsla som måste betecknas som fullkomlig. När jag gjorde den fatala resan in från Laurentina till mötet med Paolo och katastrofen, uppträdde en violinist, och vad var det han drog i gång med? Jo, Brahms vilda ungerska dans nr.6 med utomordentliga improvisationer insmugna i en ganska självsvåldig tolkning.

Och när jag sedan kom till Genua och passerade genom gångtunneln där det alltid sitter gatumusikanter, så möttes jag av en mycket välbekant musik. Åter Brahms? Nej, den här gången var det Donauwellen. Dock var det Donau. Alltid är det Donau.

del 16 : *Beatrice om kärleken.*

Om någon har tillräcklig erfarenhet inom detta område är det hon. Som 22-årig blev hon änka för första gången, och en ensamstående mor hade det inte lätt i Italien 1930. Friare saknade hon aldrig, men hon höll sig ifrån dem. Vägen in i det andra äktenskapet var lång och svår, då hennes blivande nya man var gift och inte kunde få skilsmässa. Desto lyckligare blev just detta andra äktenskap genom den långa uppförsbacken; men den dagen kom då hon blev änka för andra gången.

Hon har dock följt med sin tid och dess utveckling och framför allt hur det allmänt fungerar på den äktenskapliga fronten och hur ungdomar har gått till väga under åren. Hennes sonson har efter ett fyraårigt förhållande avslutat detsamma och hotar nu bli kronisk ungarman med tid bara för arbete, datorer och musik.

Vi är helt överens om samma synpunkter. Familjen är det viktigaste av allt. Det är själva den mänskliga grundstenen på vilken allting i det mänskliga livet och samhället vilar. Utan kärnfamiljen som samhällets fasta grund faller allt i sär i hopplös söndring, oordning och anarki, kriminalitet och moralisk upplösning. Familjen är allt. Utan kärnfamiljen som samhällets enda fasta grund är samhället förlorat.

Vad Beatrice mest vänder sig emot i dagens förhållanden är betoningen av det sexuella på bekostnad av djupare, mindre övergående känslor. Det är just detta senare som utgör beständigheten i ett förhållande. Sex kan vem som helst ha med vem som helst, och det tycks mer och mer vem som helst ha idag utan urskiljning, men risken med detta är att de djupare känslorna aldrig får någon chans till att bli kultiverade. Sex fungerar bara när det är ett resultat av kärleken. Sex för sexualitetens skull är bara djuriskhet. Men denna äkta kärlek, som kan ge sex någon mening, kan endast uppstå genom djup förtrogen vänskap. Kärlek vid första ögonkastet går över lika fort som Romeos kärlek för Rosalinda. Endast genom vänskap som får chansen att fördjupas kan verklig kärlek uppstå som kan göra ett sexualliv meningsfullt, kontinuerligt och bestående.

Därför prisar Beatrice alla dem som gifter sig först efter att länge ha levt tillsammans. Detta moderna system har alla förutsättningar att kunna leda till idealiska äktenskap. Det är kanske det allra vettigaste och rättaste sättet att sätta i gång ett äktenskap idag.

Men framför allt betonar Beatrice vikten av känslorna och den rena sentimentaliteten. Det värsta av allt i dagens kärleksliv finner Beatrice vara det att folk föraktar sentimentalitet, betraktar ömhet som en svaghet och är rädda för sina

känslor. Detta om något är att förtränga kärleken, vilket är det dumaste man kan göra. Det är nästan en sorts självmord.

Det är bara känslolivet som gör livet levande och som leder till kärlek och livets fortbestånd. Känslorna är allt och den vackraste och enda meningsfulla delen av livet. Där det inte finns några känslor finns det inget liv värt att leva.

Lyssna på denna 91-åriga erfarna tvåfaldiga änka och moder som gått igenom två världskrig och lärt sig någonting av livet som ensamstående moder med barn genom det andra av dem, och lär av henne, ty hon är den klokaste, mest levande och mest spirituella människa jag vet.

Under årens lopp har hon haft ett antal tjänsteflickor. De har alltid kommit till henne som förfärligt blyga jungfrur, men i hennes tjänst har de alltid blivit gifta. En gång samlade hon omkring sig åtta stycken av sina gifta ex-tjänsteflickor med deras äkta män, som hon kallade sina svärsöner. Alla dessa hembiträden har i regel alltid varit djungelflickor från Ecuador. Den senaste flickan gifte sig nu i september, men Beatrice har redan funnit en ny ung 21-årig flicka från Ecuador. Hur länge får hon behålla henne innan hon också blir gift? Hon hoppas åtminstone resten av livet, men man vet aldrig.

Något måste även sägas om hennes piano. Jag vet inte om jag nämnt det tidigare. Det är en äkta Pleyel från Paris från cirka 1860, det instrument som Chopin och Liszt trakterade på sin tid. Det har fortfarande hela klangen kvar och inga tekniska problem, vilket är märkligt för ett så gammalt instrument. Man kan fortfarande efter 130 år spela Chopin och Liszt på det just så som de ursprungligen torde ha låtit.

En annan kärlek har Beatrice givit mig: kärleken till det italienska språket. Hon öppnade dörren för mig till dess omätliga språkliga skönhetsvärden och möjligheter genom en flexibilitet och detaljnianseringsförmåga som inte ens engelskan besitter. Endast ytterst obetydligt har jag ännu kunnat utforska och tillgodogöra mig denna svindlande skattkammare av poetiska och intellektuella möjligheter - och när skall jag kunna göra det, så totalt inkörd i det svenska språkets tvångströja som jag dess värre genom börd och hävd hopplöst är?

del 17: *Avslutning.*

Vinskoriden var över. Hela veckan hade Achille stigit upp tidigt varje morgon och arbetat från 8 till 18 med att skörda vindruvor med endast en kort paus för en tallrik spaghetti mitt på dagen. Han är 79 år och vid bästa möjliga vigör. På detta sätt kan han fortsätta hålla stilen till de 100.

Cristina tog mig på kvällen med till sina vänner. En av dem körde oss denna lördag kväll i sin bil ut i landskapet. Vi skulle till en fest någonstans. Ingen utom föraren visste var det var, och han var själv osäker på vägen. Vi åkte i all oändlighet, och klockan blev 11.

Efter mycken osäkerhet hittade vi till sist rätt. Det var en sagolik villa uppe bland kullarna mellan Pastrengo och Bardolino mitt i Bardolinos vindistrikt med en fantastisk utsikt över sjön. Det var rena paradiset.

Men hur hade mänskorna handskats med detta paradiset? Festen visade sig vara rena rave-partyt. Discomusiken dånade värre än vanliga gatuborrnings-maskiner, och det var bara repetitivt dunk för högsta volym utan melodi och helt utan känsla. Där dansade man och drack man.

Och där träffade jag Maddalena, den vackraste av Cristinas vänner, som jag träffat i våras, då vi redan funnit varandra. Vi försökte prata med varandra där mitt i korselden från hjärntvåttscentralens huvudsprängningsterapi, men det gick inte. Det var bara att gå ut därifrån med fingrarna så djupt in i öronen som möjligt.

Maddalena blev kvar där inne. Hon var yngre än jag och ännu inte lika allergisk mot motsatsen till allt vad musik, känsloliv och kärlek innebär. Denna motsats är dödandet av känslorna, och världens bästa vapen i detta dödande idag är vulgärdiscomusiken. Hur folk frivilligt kan ägna sig åt denna själens självdestruktivitet kommer jag aldrig att kunna förstå.

Det var resans sista chock. Den kunde överlevas genom att man kunde slippa ifrån den, liksom från de ukrainska fnasken i Istanbul, de ukrainska fnasken i Athen, som min vän från Taiwan råkat ut för, och de ukrainska fnasken i Rom, som Paolo och jag sett från vägen och som han sakkunnigt definierat just som ukrainska fnask. De hade kantat hela Via Colombo in till staden från Via Laurentina. Dessa ukrainska fnask var en sällsamt grotesk följetongkrydda under resan som dock aldrig utgjorde någon direkt fara, då ju faktiskt det enda farliga med fnask över huvud taget är det som enbart kommer inifrån en själv.

Värre var det med de uniformerade gamarna och stölden i Venedig, de tre ekonomiska katastroferna som gjorde denna resa till min ekonomiskt mest fatala någonsin. De gav mig tre processer på halsen att ta i tu med i Sverige: två genom UD mot den rumänska respektive italienska ambassaden, och en genom mitt försäkringsbolag. Någon liknande brydsam skörd hade jag aldrig tidigare hembragt från någon av mina resor.

Av dessa katastrofer var givetvis stölden i Venedig den värsta. Kanske den aldrig hade ägt rum om jag i stället för Venedig och Verona hade valt att fortsätta som normalt ut till Sicilien? Detta öde var kanske Siciliens straff mot mig för att jag för första gången någonsin svikit henne.

Sista natten i Verona hade jag en dröm. Jag var på resa någonstans långt hemifrån, och ödet fogade det så att jag blev den ende som kunde ta över ledarskapet för en metodistförsamling, vilket gav mig ansvaret för en hel liten kyrka, församling och prästgård – det var hur idylliskt och vackert som helst. Jag lät mig övertalas till att axla detta ansvar.

Första söndagen som församlingens ledare gick allting på tok, och jag blev allt utom lynchad. Alla vände sig emot mig, blev mina fiender, hotade med processer, hånade mig och slog mig. I det längsta försökte min närmaste vän övertala mig att ändå hålla ut och fortsätta, men jag hade bara en sak att göra: att resignera och återvända hem.

Drömmen var en sorts illustration och summering av hela resan. Det hade varit hur vackert och angenämt som helst, men allt hade lett in i bara hopplösa katastrofer.

Lyckligtvis hade man den möjligheten att kunna fly från alltsammans med ursäkten att man hade hem och plikter att återvända till. Och det skulle bli skönt att få göra det efter en sådan resa.

Återresan var dock inte helt fri från överraskningar, den ena mer ironisk än den andra.

Nattåget från München till Köpenhamn var ett sittåg och nästan folktomt. Dock förekom det en och annan passagerare i vagnen. Småningom uppenbarade sig även en konduktör. När han kontrollerade en mexikanare några kupéer ifrån förlamades jag av skräck när jag hörde vad som diskuterades: detta tåg krävde en supplementavgift!

Så långt hade man klarat sig och trott hemresan vara säkrad, och så står man med ens inför giljotinen i oundviklig påtaglighet! För att hugga till med mitt älsklingscitrat av Sven Stolpe: "Naturligtvis förlorade jag genast hela fattningen fullständigt." Jag hade bara 38,000 lire samt en del mynt, mest ungerska. Skulle konduktören kasta mig av tåget genast?

Konduktören kom och var gravallvarlig, som om han visste på förhand att han kom för min avrättning. Det var hela resans allvarligaste konduktör. Nej, jag hade ingen reservation. Det blev 9:50 D-mark. Jag kapitulerade totalt, framhöll mina 38,000

lire, grävde bland mynten, lovade ge honom alltsammans, förklarade alla mina stöldhistorier.... Konduktören sade kallt att 38,000 lire inte var tillräckligt. "Nåja," sade konduktören, "det får vara för den här gången, men kom ihåg nästa gång, att detta tåg kräver en supplementavgift." Och han gick.

Efteråt slog det mig: 9:50 D-mark var ju bara 9500 lire! Och jag hade erbjudit honom allt jag hade! Vi hade båda räknat alldeles fel! Sålunda sparade jag 9:50 D-mark och kunde avsluta den sista ödesdigra etappen hem. Det gick inte att hålla sig för skratt.

I Helsingborg gällde det minuterna. Jag hade en halvtimme på mig att hitta en Handelsbank, ta ut pengar, köpa biljett och hinna med tåget. Även här var turen på min sida: det låg en Handelsbank på Stortorget mitt framför Magnus Stenbock fem minuter från stationen.

Hemma väntade den sista ironiska överraskningen. När jag packade upp mitt bagage hittade jag bland dokumenten en biljett till Roms kommunaltrafik. Jag hade sparat den sedan förra året och haft med den under hela resan. Således hade jag haft en biljett i väskan i Roms tunnelbana utan att veta om det, när man tog mig på bar gärning utan biljett.

Två dagar efter hemkomsten kunde jag posta erforderliga skrivelser och rapporter till rumänska och italienska ambassaderna, UD och försäkringsbolaget. Sedan var det bara att vänta på slutskörden av denna min värsta skandalresa hittills.

P.S. Artigast var Rumänien. De hade full förståelse för att jag råkat ut för korrumperade konduktörer men kunde tyvärr inte spåra individuella sådana, då dessa naturligtvis allesammans nekade.

Från Roms tunnelbana fick jag efter mycken korrespondens omsider en ursäkt. Alltid något.

I Venedig hade jag ju redan gjort allt vad jag kunnat, så där fanns lika litet att hämta som i Rumänien. Återstod Försäkringsbolaget. De vägrade ersätta mig med ett enda öre.

Alltså bytte jag försäkringsbolag efter tjugo års obruten lojalitet utan en enda skada.

Slut.